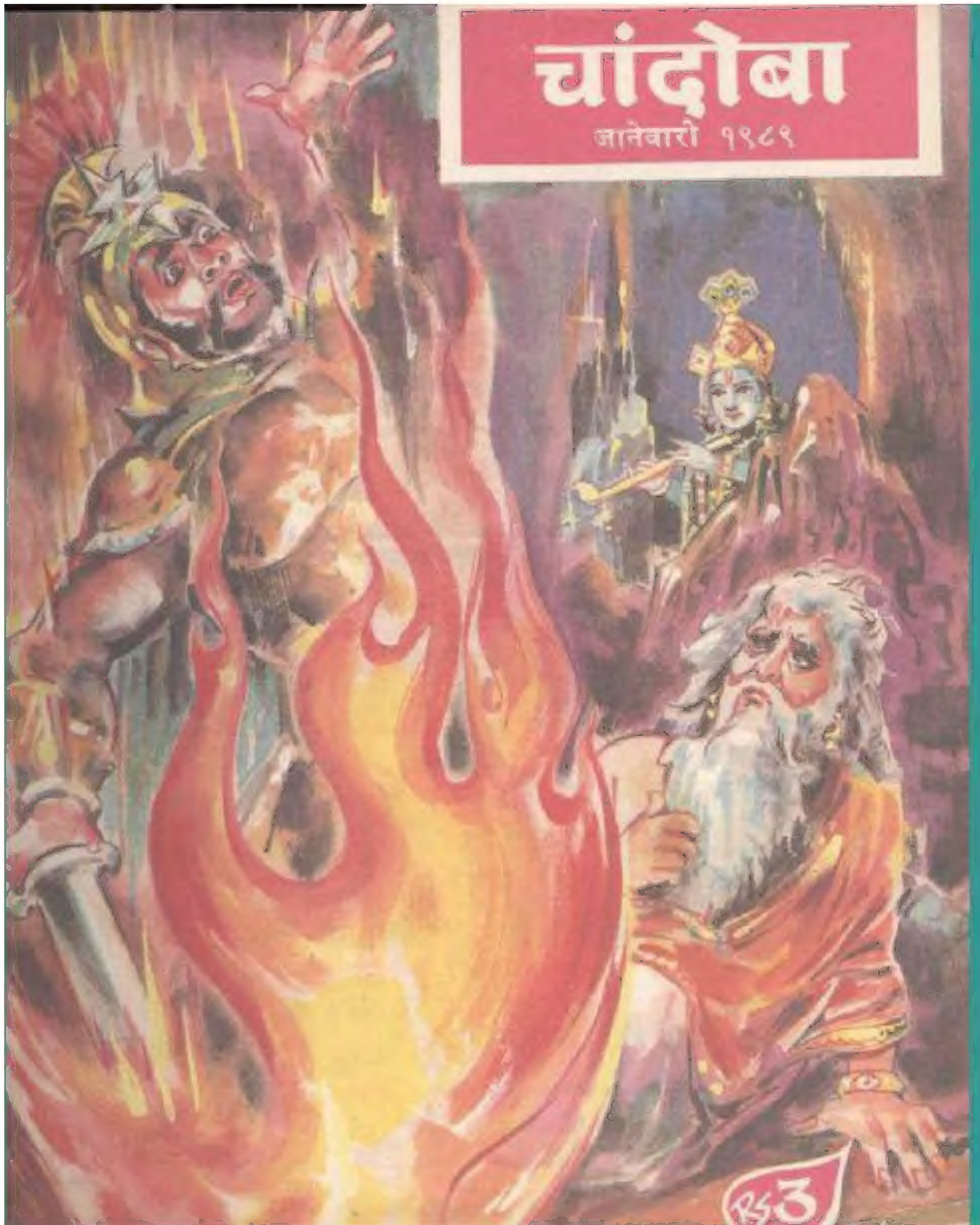

चांदोबा

जातेवारी १९८९

DOI: 10.1002/for

CASIO

THRILLS! SPILLS! ADVENTURE!

**Realistic,
exciting
sound
effects!**

CG-410
GUERRILLA WARFARE

CG-420
WESTERN SHERIFF

CG 430
JET STAR

CG-128
LOVEY ANGEL

CG-129
CROCODILE PANIC

CG-130A
RABBIT FARM

India: **Thakral Computers (P) Ltd.**
117/118, Dalwai Town, 2nd, Hiranagar Point, Bombay-400 021. Tel: 2574140, 252104. Telex: DI-5907

बालोत्त

संस्थापक : 'बकपाणी'

संवाक्यक : नागिरेड्डी

भाषणे अस्तिव दिक्विष्यासाक्षी माणूस मिररिजलभा
 भाग्येने घनाब्जं करतो. परंतु स्वतः कष्ट करून
 पैसा मिळवण्यात तो आनंद व संतोष प्राप्त होतो।
 त्याचे महत्त्व काही वेगळेच आहे. दुसऱ्याचे अम व
 ब्रं नष्ट होताना माणूस धडपणे हाड घकतो. परंतु
 स्वतःचे अम, ब्रं नष्ट झाले तर माणूस हे दुःख
 सहन करू शकत नाही. 'अमात्रे मृत्यु' शब्दाची
 दृष्टि हे सत्य निदर्शनास आणत येईल.

अभिनवशास्त्री

शुद्धयर्थेन वक्ष्यामि, स्वस्वमन्त्रलि कर्मणा,

मृषं भ्रमस्तद्गोचरे, यावदात्मन्येन संश्लिप्तम् ।।

[धनार्थी आलूच वाक्यून कंसुत व्यस्तता, विषयमे वातून
कठोर-हृदयी व्यक्तीना, अर्थांश करून घुळता आनि सत्य-
वचनाने दिकता व्यक्तीना वत करण येता येते.]

वर्ग : ३९, जालंधार १९८९, अंक : ७

एक वतः ३-०० :: मासिक वतः ३२-००

जेम्स बॉण्ड त्या साहसकथा

जेम्स बॉण्ड
सहस्रवीरताये उपाय दे दणदण !

बांदोबातील तबलाई

मंगळावर प्राणी रहातात ?

बॉकप खरोलशास्त विधानने नें पोटी भेतले आहेत. त्याचीन आही कोटी मृत्यु विल्ल वनून राहिले आहेत. ह्या कोटीमधे मंगळ ग्रहाच्या पृष्ठभागावर निशात विरोधितारकाचा जल्लति विल्ल आहेत. ह्यासा मृत्यु थला की मा जाहति त्वरंभु आहेत की कोणी निर्माण नेत्या आहेत.

मंगळात सर्वात धनवान माणूस

जगात-निवासी वीरियाकी दृग्दृश्या हा अनेक रेनव-रुपणाचा मानक आहे. एका सर्वपणानुसार असे विद्ध झाले आहे की या वर्गाचा सर्वात धनवान माणूस शान होय.

योगलगायीची शर्यत

स्नानमधे तुम्हालाच एक योगलगायीची शर्यत घेतली येवी. या शर्यतीत ७९ योगलगायींनी प्राण घेतला. शर्यत शक्तीच होवी की खांता वधिलेची पोटी खेचून घेऊन कायमे हक्किल्ल नाकाच्या योगलगायीने या स्तव्येत प्रथम पाखोपिक मिळवले २४० टॉन वजनाचा दगड ही योगलगायी व्हा मिनिटांच्या अवधीत ४२.५ मी मी. दूर ओढून घेऊन गेली !

चोनाच्या बाजिलेचा मधा उत्सवांक

चोनाच्या बाजिलेच्या मधाच्या १५ वर्गे मधाच्या बाजि-लेने मरत उरल्याचा जगातील सर्वात जल्लति-ताविल लेखा आहे.

A close-up of the Windows taskbar showing the 'Restore' button. The button is labeled 'Restore' and has a small icon of a window with a crosshair. It is part of a group of window management buttons (Minimize, Maximize, Close) and is currently active, as indicated by a white highlight.

"मौ तुझ्याकडे विज्ञा मागायला आलो माते, खं तू मला फलतू प्रयत्न करा विचारलेस?" बैराग्याने चिडलेले विचारले.

"वही ग, जो मुझे भी जयमा करके अन्धत बोलती, तब तुम केवल राम बना।
मायाभाषाया बने ही बोलती अनेक कारणे आहे। त्याचल मुला करम नवले बासुया
जिनेवर तासा नसे। ही गोष्ट तुला अमूल्येन मिळावी क्षणाय ही लक्ष बोलती,
अस कर मला ।" वहीनी बोलता.

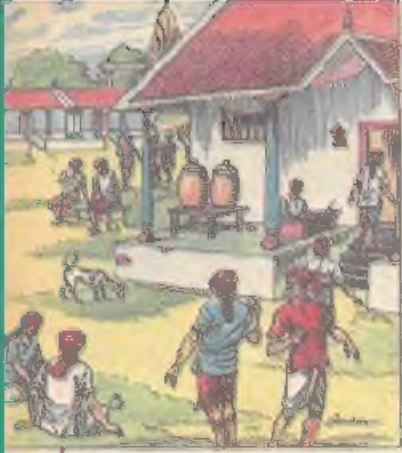

राजा भानुचन्द्र मोठी सेना घेरून
विजयवर्मन्वर जाऊन गेला. रवाने विजय-
वर्मणा हारले अन् राज्य पुन्हा आपल्या
सामन्ताच्या हाती सोपवले. त्यावेळी
सामन्ताने भानुचन्द्राला एक खूप मोठे
पीप भेट म्हणून दिले आणि म्हणाला—
"महाराज, या पिपात एक अद्भुत असे
पेच आहे. आपण न आपल्या परिजनांने
ते पावे अशी शास्त्री दृष्टा आहे. खूप
आनन्द होईल मला त्यामुळे."

दुसऱ्या शिक्का सूर्योदयांतर समन्ताला
बोलावून घेऊन भानुचन्द्राने विचारले—
“तू आम्हाला जे पीप भेट दिलंस ते तू
कोठेच मागवले होतेस?”

"ओहो, अस होय?" होके हलवत
भानुचन्द्र म्हणाला. त्याम पुढे विचारले-
"हे पण काय तुमच्या वाडवडिलांपासूनच
धर्मगिरीत तगार केले जात आहे?"

"नाहो महाराज ! दस वर्षों पूर्वी एका
परदेसी व्यापार-गाने हे अद्भुत पेय मत्ता
नहर फैले होते. मी ते प्यायले अन् मत्ता

कारन आनन्द अन् आल्हाद वाटला. म्हणून मीच त्या व्यापाऱ्याकडून ते जनरणाची शिक्षा सिकून घेतली.” सामंताने थोड्या अभिमानाने माहिती पुरवली.

राजा मानुषन्द अणभर रूपा राहिला अन् स्वाने म्हटले-“तुम्ही दोन वर्षांपूर्वीची गोष्ट सांगत आहात मला. पण मी तर त्याच्या नंतरची हकीकत ऐकामला उत्सुक आहे, नीट सविस्तर सांगा बरं?”

यावर सामंत राजाने खरी हकीकत सांगितली-

परजेची व्यापाऱ्याकडून मिळवलेले अद्भुत वेप व्यापल्यावर सामन्ताच्या मनात आले- जसं अपूर्व मुझ देशां पेप आपल्या प्रजेला

मिळवून देऊन प्रजाजनकां दुवा ध्यावा. ही विचार मनात आल्यावरोंबर सामन्ताने लगेच आपल्या मन्त्र्याला बोलावून पेऊन म्हटले-“मंनो महोदय, हे पेप मी माझ्या प्रजेला वाटू इच्छितो. आपण त्यासाठी आवश्यक इतकी सामग्री आणि मोफतवर्ग यांची गुळवागुळ कर.”

एका आठवड्यानंतर राज्यातल्या प्रमुख केंद्रातून मोफत पानगुळे उबवलेली गेली आणि त्या अद्भुत पेपाचे वितरण सुरू आले. ही योजना कार्यवाहीत आणण्यासाठी नोकरीचे पगार-भत्ते, पिपांची ने-आण करण्यासाठीचा खर्च इत्यादि मिळून दरमहा सभर सुवर्णमुद्रापेक्षा अधिक खर्च वाडला.

या अधिक खर्चाची अडेचण दूर करण्यासाठी सामंत निरनिराळ्या कल्पना करू लागला. तेवढ्यात आणखी एक अडचण उपस्थित झाली-आपल्या मार्गशी प्रमाणे पेप न मिळाल्यामुळे चिडलेल्या जनतेने एक दिवशी पानगुळाच्या दोन नोकरीची हत्या केली!

सामन्ताने या विषयावर मन्त्र्याशी चर्चा केली. मन्त्र्याने सावधतेने या पेपावर बन्दी आणण्याचा उपाय सुचवला. परंतु सामन्ताने विचार केला की, थोडीशी किंमत पेऊन हे पेप विकले तर लाभगार

अरही पडेल अन् केवळ श्रीमन्तच ते पेप विकत घेऊन पितील. अशा प्रकारे नोकरीच्या हत्याही थांबतील.

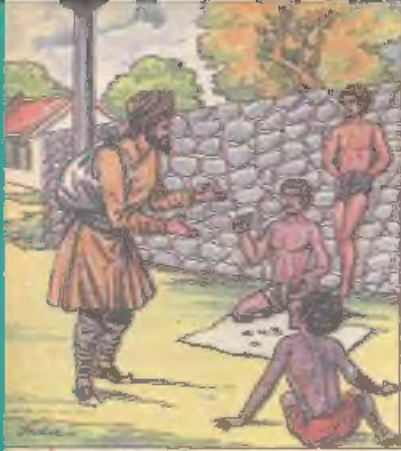
त्यानुसार दुसऱ्याच दिवशी पेपाची विपत ठरवली गेली. पण आपल्याची गोष्ट म्हणजे पेप फुकट मिळत अस्तवा पिपांची संख्या जी रोजी पंचवीस हजार होती, ती आता पेप विकले जाऊ लागल्यावर पन्नास हजार निपापर्यंत वाढली. राज्याची द्रव्याची एकूण प्राप्तीही वाढली.

आता या अधिक प्राप्तीतून सामन्ताने समाज-कल्याणासाठी निरनिराळ्या योजना आसाल्या सुरूवात केली. त्याच्या योजनांचे स्वरूप असे-पहिल्या सहा महिन्यांची प्राप्ति अताच मुलांवर खर्च करावी आणि नंतरच्या

सहा महिन्यांची प्राप्ति सैनिकांच्या पगार-वाढीसाठी खर्चावी. प्रथम अनाथ मुलांच्या माहिती बद्दल एक टिपण सयार झाले. या मुलांची संख्या एकूण सहा हजार होती.

पहिली समाज-कल्याण योजना राबवल्यानंतर अताच मुलां संबंधीचे आणखी एक माहितीपत्रक तयार झाले, ते सामन्ताने नीट तपासून पाहिले असता अशा मुलांची संख्या पंचवीस हजार दाखवलेली आढळली! त्याच्या फार आश्चर्य वाटले आणि तो एके दिवशी वेप पाकटून नगर-संचाराला निघाला. नगरातल्या अनेक गल्लीपातून भीक बागणारी खूपशी अनाथ मुले त्याने पाहिली. सामन्ताने त्यांना विचारले-

“कारे बाबांनो, तुम्ही भीक का मागतो?”
“महाराज, या देशाचा राजा जे पेय विकतो, ते पिऊन व्यामण्याला त्या काही जणांचे पालक करून गेले; तर काही अवांनक रोगाने तडफडत आहेत. म्हणून त्यांनी आप्णांला बराबाहेर घालवून दिले आहे.” बिचाऱ्या अनाथ मुलांनी आपले रडगाने गायले.

यानंतर सामन्ताने सैनिकांचे पगार दुप्पट केले आणि सहा महिन्यांनंतर पुन्हा त्यांची आहिर्वा मन्थ्याकडे पाठवली.

मन्त्री म्हणाला—“महाराज, सैनिकांच्या बायकांमुलांनी जो पंचवीस हजार तक्रार-पत्रे आपल्याकडे पाठवली आहेत, ती

अवलोकन केलीत की बायबाला भत्य-परिस्थिती समजून येईल. पुन्हा नवीन आहिर्वापत्रक वनवायची शक्य पडणार नाही.” असे उत्तर देऊन मन्थ्याने तावडतीव तक्रार-पत्रे मागवून घेतली.

दोन-चारच पत्रे वाचून पाहिण्यावर सामन्ताला कळून चुकले की आपले सैनिक या पेयाचे दास बनून आपल्या पगारातील एक कक्कीही बरखचशिटी शिल्लक ठेवत नाहीत!

खरी हकीकत जाणून सामन्ताला फार दुःख झाले. त्याने मन्थ्याला विचारले—
“मी जनतेच्या सुखासाठी हे पेय तयार करवले अन् त्याचा असा कुपरिणाम कसा काय झाला?”

मन्त्री विनवपूर्वक म्हणाला—“महाराज, सध्या तुमंगत कैद्यांची सख्या पूर्वीप्रमाणे तीन हजार नव्हे, पन्नास हजार झाली आहे. त्यातल्या निम्म्या लोकांनी या पेयासाठी पैसा नश्ट्यामुळे अपराध केले, तर बाकी निम्म्या लोकांनी पेयसेवनातून मत्त झडून अपराध केले आहेत.”

ही स्थिति जाणून व्याफुळ होऊन सामन्त म्हणाला—“आता पाहू पण करत कुली शाल्य. तुम्ही जाऊन दरबारी गायक कपिल शर्मा यांच्या गायनाच्या मैफलीची व्यवस्था करा.”

कपिल शर्मा तर अगदीच गळून गेला होता! तरीही राजाचे आग्रहण मिळाल्याने तसाच येऊन गाऊ लागला. त्याचा आवाज अगदीच चिरका येत होता. खरे पाहता पूर्वी कपिल शर्मा गाऊ लागला की लोक भान विस्मृत ऐकत रहात.

परंतु आता आस्वयाने सामन्ताने मन्थ्याला विचारले—“संनो महाशय, या कपिल शर्माला शास्त्र तरी काय?”

“हा तर त्या पेयाचा प्रभाव! या पेयाने असुर्य कलाकारांचा सर्वनाश करून टाकलाय महाराज!” मन्त्री उत्तरला.

हा वृत्तान्त ऐकून धर्मगिरीच्या सामन्ताने भान खाली घातली.

हा सर्व समाचार सामन्ताच्या तोंडून ऐकल्यावर भानुचन्द्र म्हणाला—“राज्याची अशी दुर्घटना आहे तर! म्हणूनच जयंत-पुरच्या राजा विजयवर्माला इतक्या सहज-पणे तुमच्यावर विजय मिळाला! तुम्ही असा अद्भुत पेयाबद्दल बोलत आहात, त्या पेयावर आता, या सणापासून इन्दी बाला.

सामन्ताला असा प्रकार आज्ञा देऊन भानुचन्द्र आपल्या देशात निघून गेला.

परंतु एक महिन्याच्या आतच विजय-वर्माने पुन्हा धर्मगिरीवर अधिकार प्रस्थापित केला! ही बातमी मिळूनही यावेळी भानुचन्द्राने त्याला हाकलून देशाचा मूळीच प्रयत्न केला नाही; उलट काही उपाय सुचून तो गप्प राहिला. त्यानं जयंतपुर राज्यास करत बायला गुप्तहेर पाठवला. त्या गुप्तहेराने सहा महिन्यांनंतर परत येऊन भानुचन्द्राला सांगितले—
“महाराज, धर्मगिरीच्या सामंताचे अद्भुत पेय आता विजयवर्माच्या राज्यातही पसरले आहे, आणि त्या राज्यातही अराजकता निर्माण झाली आहे.”

राजा भानुचन्द्राने तबकलीव जयंत पुरच्या राज्यावर हल्ला करून अगदी सहज-पणे त्यावर विजय मिळवला आणि ‘अद्भुत पेय’ या नावाने प्रचलित असलेल्या त्या विनाशकारी पेयावर कडक बन्दी-तुकडू बजावला.

बदारी देवी

दुर्गापुर गावाच्या गावात कालीदेवीचे एक मन्दिर होते. गावातले सर्व लोक या देवीला अत्यंत महिमासंपन्न देवी मानून मोठ्या मनःभावाने तिची पूजाअर्चा करीत. भक्तांच्या नवसाळा पावून देवीही त्यांची इच्छा पुरी करत असे. त्या गावाचे शेतकरी शेतावर कामाला जाताना आपल्या पिकाचे रक्षण करण्याबद्दल देवीला शिवत अन् मोठ्या अर्जाने तिला नमस्कार करत. दरवर्षी जन्मेच्या वेळी सर्वजण आपापल्या प्राप्तीनुसार देवीपुढच्या घेतोत येथे ठाकत असत. कालीदेवीच्या कृपाक्षीर्वादाने गाव निरव सन्तुष्ट असे. लोकांना भूत-बान्याची कधी दबाव पडली नाही. वाळूत मेळेवर पडे, शेतकऱ्यांना काळी आई सरपूर पीक देत राहिली. भावातील लोक कुठल्या ही व्यसनांच्या नादी लागले नाहीत.

एके वर्षी सूरजसिंह नावाचा एक खताचा व्यापारी त्या गावात रहायला आला. त्याने कालीमातेचा महिमा पूर्वीच ऐकला होता; म्हणून मन्दिरात जाऊन त्याने नमस् केला—“आई काली, मी या गावात व्यापार करायला आलो आहे. या गावातल्या शेतांसाठी माझ्या खतांची जास्त जरूर पडेल असे काही वेळा तर मी तुला चादीच कचर वर्ण करीन.”

त्याची प्रार्थना ऐकून कालीदेवी फार खुश झाली. जरे तर दरवर्षी काही क्षतं न वापरताच त्या गावातल्या शेतांचे पिके चांगली येत, पण यानेही जातोच पास्त क्षतं वापरूनही पिके आली नाहीत. ‘जमीनीची उपासना-वापतीच कमी आली असावी?’ हा विचाराने विचारे शेतकरी चिंतेत पडले. अशा प्रकारे शेतकऱ्यांची

प्राप्ति कमी झाली, पण सूरजसिंहाने उबळ पाडले आहे।

पुढच्या वर्षी रामप्यारे नावाचा भागली एक नवा व्यापारी दुर्गापुरला आला. शेतांसाठी कीटकनाशक औषधे विकण्याचा त्याचा धन्दा होता. त्यानेही देवीचा महिमा ऐकला होता, म्हणून तोही वेवळाने आजून कालीच्या पाया पडला आणि नवस बोलला—“कालीमाते, या गावात माझी कृमिनाशके जास्त विकली गेली तर मी तुम्हासाठी सोन्याचा कंबरपट्टा बनवून देईन.”

कालीने रामप्यारेवरही अनुग्रह केला. परिणामस्वरूप त्या वर्षी दुर्गापुरच्या पिकांना कीड लागली! आता शेतकऱ्यांनी खतां बरोबरच मादी किमतीची कीटकनाशकेही खरीदली! रामप्यारे ते मोठ्या लाभदाने देवीला सोन्याचा कंबरपट्टा जपण केला, कालीला आनंदोच्च आनन्द वाटला!

परन्तु एक साठवड्याने एक रात्री वेणुमाधव नावाचा एक शेतकरी आपल्या बायकासोबत गाव सोडून जाताना दिसला. त्या गावच्या इतर शेतकऱ्यांसारखा तो वेणुमाधवही कालीचा भक्त होता.

देवीने त्याचे गाव सोडून जायचे कारण शोधायचे ठरवले आणि एका म्हातारीचा बेष करून ती वेणुमाधवच्या बेलगारीपुढे उभी

राहिली. तिने विचारले—“असा मध्यरात्री बायका-पोरांना बेऊन कुठे जातो रे बाबा?”

“आई, मी शहरात मोठे तज्जुरी करायला निघालो आहे, शेतीबाडीत तर दिवसेंदिवस नुकसानच होत चाललय. माणसं पोट विकून गाव सोडून चाललो आहे मी!” वेणुमाधव उत्तरला.

हे उत्तर ऐकून देवीला वाईट वाटले. पण आपला कंबरपट्टा पाहून ती पप्पच राहिली. हळूहळू गाव सोडून जाणाऱ्या कुटुंबांची संख्या वाढत चालली. एक महिना होता होता अर्धे गाव रिकामे झाले! अन् त्या-बरोबरच कालीला नमस्कार करायला

Restore

127

येणारींची संख्याही कमी झाली, तरी काली-
देवी संतुष्टच होती. परंतु एक दिवस
सुरजसिंह अन् रामप्पारेही ते गाव सोडून
त्रिचालने दिवले हेव्हा याच तिका आश्चर्य
वाटले. ही त्यांची वाट लढवून जमी
राहिली.

सुरजसिंह आणि रामप्पारे तिला
म्हणाले-“देवी, आम्ही कोण हे तुला
माहीतच आहे. या गावात आमचा व्यापार
बरोबर चालत नाहीसा झालाय, म्हणून
आम्ही दुसऱ्या एका गावी जात आहोव.”

रवाचे उत्तर ऐकून देवी एकदम कोपली
आणि ध्याना म्हाणाली-“खरे दुष्टागो,
खोट बोलामुळा लाव नाही वाटत
तुम्हाला? जमिनीची उत्पादन-शक्ती कमी
करणे अन् भिकाऱ्या कीड लागण वगैरे
अडचणी ही तुमच्यासाठीच ना उपस्थित
केल्या?”

यावर देवीला थाकून भक्तिपूर्वक
तमस्कार करीत ते दोघे म्हणाले-“माते,
तुझं म्हणणं बरोबर आहे. पण तुझं

आमच्यावर अं अपार प्रेम आहे त्यामुळे
तू गावच्या शेतकऱ्यांची जपेखा केलीय.
त्यांचे विचारांचे शेतीवादीत नुकसान होत
माहे. आम्ही आता आमची जतं अन् औखवं
कुणाला विकणार? म्हणूनच आता आम्ही
शंजारेव्हा गावच्या त्रिध्वजदेवीला तमस्कार
करून तिथंच रहायचं ठरवलं आहे.”

मोटमोट्या नवऱ्यांच्या लोभाला बळी
पडून आपण गावाचे कसे नुकसान केले हे
आता कुठे कालीदेवीला कळून चुकले!
आपण या दोघांवर केलेली कृपा बऱ्या
प्रकारे व्यर्थ होईल याची तिने कल्पनाच
केली नव्हती!

यानंतर कालीदेवीला फारच परवानाप
झाला, पुन्हा तिने जमिनीची उत्पादन-
शमता पहिल्यासारखी करून टाकली आणि
किड्यांचे रोंग घांबवून पिके भाववली,
हे पाहून गाव सोडून गेलेले लोकही हळहळ
परत आले. गाव पुन्हा वसला अन् परदाची
कालीचे मंदिरही भक्तांमुळे सुशोभित
दिमू लागले.

[१३]

[विनोद ज्ञानभूमीच्या मागचे 'सोन्याची दरी' राज्यात पोषला. रमान आपल्या
ह्यातली संघटी करून गुजरातमिच्या मोठ्यावर पडवली. स्वयंवरोवर त्या मूर्तीस प्राण-
संचार होऊन ती विनोदच्या बाबुला ऐकून उभी राहिली आणि तिने विनोदला हांगितने
की-“आता असल्या दीपांचा विवाह झालेला आहे” ते ऐकून विनोदला अस्मानंज झाला.]

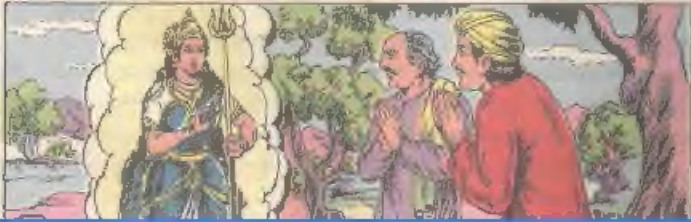
विनोद थोडा वेळ बप्प राहिला आणि
म्हणाला-“या सानवांच्या दुनिधेच्या
एलिकडे ही एक युवराणी पाहिली होती.
तू तर पूर्णपणे तिच्याच सारखी दिसते
माहेस!”

“तू जिला गाण शिकवलेस आणि जी
गाता गाता तुझ्या समोरच बसून झाली-
त्याच युवराणीवद्दल तू मोलतो माहेस
ना?” त्या तरुणीने विचारले.

“हो, पण तुला कशी तिच्यावद्दल
माहिती?” विनोदने आश्चर्य प्रकट केले.

“निर्जीव मूर्तीत जर प्राण-संचार झाला,
तर तो प्राण कुठून तरी यायला हवा न?
तू ज्या युवराणीला अवृक्ष होताना पाहिलस,
तिचाच प्राण आता माझ्यात आला माहे-
कळलं?” तरुणी म्हणाली.

“ओहो, अर्घ आहे होय?” आनंदाने
विनोद म्हणाला.

"तु जर हे कमलपुष्प हुंगून पाहिलंस तर तुला ही स्वतःचं खरं स्वरूप कळून येईल." असे म्हणत तिने आपल्या हातातले कमल विनोदपुढे धरले.

विनोदने कमळाचा वास घेतला अन् दुसऱ्याच सणी पहाडावर असणाऱ्या राज-महालात स्वर्ण प्रतिमा घडवत असलेल्या एका युवराजाचे दृश्य विनोदच्या अंतर्दृष्टीला विद् लागले. त्याने ओळखले की तो युवराज म्हणजे आपण स्वतःच आहोत! पूर्वायुष्यातल्या त्याच्या स्मृति एकदम ताऱ्या झाल्या! विनोदला आता स्पष्टपणे कळून चुकले की ती सुवर्णप्रतिमा तर आपणच घडवली होती!

"आपण फार वेळ इथे रहाणं ठीक नव्हे. राजाचे मोग घेतलेला तो दृष्ट भाषिक वे जे अभ्यास करील बाहे ते तुला अजून माहीत नाही. राजा फार जोशो आहे, माझ्याची निवाडू करण्याच्या बाबोने माझ्या मूर्तीच प्राणसंचार करवण्यासाठी तो कित्येक यातना भोगत आहे. परंतु त्या दृष्ट मार्गिकाने तर सोपं मिळवण्यासाठी सुवर्णप्रतिमाच उकडून काढून ती विसळ-वण्याचे कारस्थान एकत्रे आहे। त्याचे नोकर आता ओव्याच वेळात इथे येतील. ते येण्यापूर्वीच आपण येवून बसले बरे! अन्यथा काय संकट येईल कोण जाणे? बर, आपण लवकरच इथून अन्यत्र कुठे तरी जाऊ." युवराजी म्हणाली.

यानंतर विनोद व युवराजी त्या पहा-टाच्या रान सिसरावर जाऊन पोचले. त्याच वेळी पूर्ण विसोला सुवोदध होत होता.

"ओह, ही पुष्पे काय सुंदर आहे! अशी नयनरम्य भूमि मी पूर्वी कधी पाहिली नव्हती. येथील हवामान ही फार सुरेख आहे. मला इथं रहायला खूप आवडेल!" युवराजी म्हणाली.

"असं?" विनोद पुढे काही बोलणार, इतक्यात त्या शिंगराबालून काही गडबड-गोंधळ चालल्याचा आवाज ऐकू आला. दोघांनीही आज्ञाळाच्या दिशेने नजर

वळवली. राज-शैलिक आपसात तर्क-कुतर्क करीत होते. "बरे, इथली सुवर्णप्रतिमा कुठे गेली? आता काय त्या पुतळ्याचं? रोज जी मूर्ति आपण इथे पशुत होतो ती दिसत कधी नाही? कोण बरं बरेच नेलं असावं?" पिसाळलेल्या कुठ्यासारखे ते इकडे तिकडे वावू लागले.

ओव्याच वेळात राजाच्या वेवातला तो मार्गिक ही तिथे येऊन पोचला. त्याला तर असाय असा बसकाच बसला! रागाने पिसाळून तो ओरडू लागला, "मो दुम्हा तर ये नोकरांना मालून टाकीन, मूर्ति गेलीच कधी इथून?"

योडा वेळ वैनिकांकडे पहत तो गर्जत राहिला आणि त्यांना आतोल भित पाहण्याची

ठेवलेल्या गुहे कडे त्याने नजर वळवली. आपणच राजाला कसवून तिथे बावून ठेवलय ही गोष्ट ही तो रागान्या मरात विसरून गेला. अजून कोणाला त्याबद्दल काही माहीत नाही हे विचारून तो ओराने ओरडला, "त्या दुष्ट राजानेच ती मूर्ति चोरली असली पाहिजे. दया याची कल्पना होतीच! या राजाला त्या मूर्तीचा फार मोह होता. त्याचीच ही सर्व कारवाई दिसते आहे."

त्याचे हे बोलणे ऐकून तिथे बसलेले मंत्री आणि महाशक्ती आश्चर्यात पडले. नंतर मार्गिक सेवकांना घेऊन गुहेत शिरला आणि त्यांना आतोल भित पाहण्याची आज्ञा त्याने दिली.

सेवकांनी काही मिनिटात श्रित पांझून पलिकडे असलेल्या राजाला बाहेर आणले.

राजा अगदीच घाबीक झाला होता आणि दाढी वर्येरे वाळून पक्षाचा भुतासारखा दिसत होता. एकाच उडीत तो पुढे झाला आणि त्याने राजा-वेषधारी मान्त्रिकाच्या कमरेला लटकलेल्या म्यानातून श्टकन तलवार खेचून काढली. विकट हास्य करीत त्याने मान्त्रिकाचे शीर घडावेमळे केले.

राजाच्या वेषातल्या मान्त्रिकाचे अंग-रक्षक हे पाहून पुढे सरसावले, पण खऱ्या राजाचा बावाज ऐकताच ते जागीच खिळल्यासारखे उभे राहिले.

राजाने भन्नी न पट्टासानी वर्येरे सगोना त्यांच्या नावाने बोलावून त्यांना आक्षा दिली की, "तुम्ही सर्वजण तावडतोड घरी जा, जंतू माझ्यासाठी बांगले रुचकर पदार्थ घेऊन या."

राजाचा जवान, त्याने नेहमीचे वागणे पाहून राजाच्या तोंडरांनी त्याचा भापला खरा राजा म्हणून ओळखले.

नंतर सगोराज रक्ताच्या वारोळ्यात पडलेल्या मान्त्रिकाच्या घेताळा वरचेक नज लाव्य मारू लागला. अशा प्रकारे काय मारण्यासाठी छळपटंगाच्या लोकांची रांग लावता लावता मंत्री बेजार झाला!

"मुर्खानी, उगीचच त्या कुप्टाच्या घेताळा लाथ मारून पुण्यालाकाय मिळणार आहे? त्यापेक्षा सोन्याला लाथ मारा सोन्याला!" राजा ओरडला.

सर्वजण आश्चर्याने राजाकडे पाहू लागले.

"सोन्याच्या मूर्तीच्या बीघन्याखाली सोन्याच्या पाण्याने भरलेला खूप मोठा तलाव आहे. त्या गुहेत वग्न असताना एका फटीतून दिसत असे मला तो! या या, इथे खणून पहा. पण एक गोष्ट लक्षात ठेवा ह! त्या तलावातलं सगळं सोनं माथच होणार! हा, थोड्या दिवसांनी मी तुम्हा सगोना एक एक कळयीवरून त्यातलं

सोन्याची पाणी देईत वाटतं तर! अरे, तुम्ही लोक मुसतेच तोंडाकडे काय पहात राहिलात मुकांती! पाणी बाहेर तर काढा! आत्ताच्या आता खोदायला कुडवान करा खवे; अन् माझ्यामाठी लाडू बापा बरं सचकर."

आ अगोदर जे राजसेकक मान्विकाच्या आसले शोठपा कसाहाने ती मूर्ति उचलून काढायला कुदळी घेऊन गेले होते, तेच आता शीथऱ्याखालील दगड फोडायला लागले.

अचानक बळपास व्हावा तसा आवाज झाला जो दगड ते तोडायला निघाले होते, तोच दगड एकदम उसळून बळपा-

सारखा पोठपा बेगान आनासात उठला आणि त्याचे हकारो तुकडे झाले. तो दगड गूहेत ज्या खोबी होता त्या आगेतून एक फवारा उडू लागला जून खाली उतरलेला सुवर्ण-द्रव सयंकर बेगान वर उतरला. तिथे हुंजर असलेले सर्वजण भवाने आणि आश्चर्याने एकदम झोराने ओरवून बोड्याच वेळात तो सुवर्ण-द्रव त्या भवान पसक लागला. तो उकळता द्रव अमरकाल स्वाक्या केवळ स्वर्गातून राजभवनक तटपाडू आणिचे नरुन पडले.

राजा, मंत्री व महासानी हे सर्वजण मिळून आजून तेथून मागे हटायच्या प्रयत्नाला लागले. पण जणभरातून त्या फवाऱ्याची बत्ति वाढत गेली आणि त्या प्रवाहाला जण पुर आला! त्यामुळे ते सर्वजण त्या उकळत्या द्रवात बुडू लागले.

अचानक वाटणारा तो द्रव मर्यादें मैदाना कडे पळतासा पळून त्या डोंगराखाली रहाणारी जणता वावरून गेली. जोव मुदीत घंऊन ते सर्वजण अरडत ओरडत खोराखोरा वाकू लागले. परंतु कोणीही या सुवर्ण-द्रवाच्या तत्वाडीतून स्वतःचा वाचवू शकला नाही.

दुसऱ्यावेळी तो सोन्याचा प्रवाह प्रलय-कारी होऊन पसरत राहिला नवर हळूहळू

प्रवाहाचा वार बांबली, चोहीकडे नीरव शानता पसरली! पक्षीही जणू आपली किलविल विसरून गेले.

"सोन्याची बरी वाळा प्रवेश आता पणतः निवून झाळा नाही?" युवराणी नग्यास टाकत विचाराने म्हणाली.

तुच तर शोठपा वेळापुर्वी म्हणाली होतीस ना, की ही पृथ्वी किती सुंदर अन् मुक्त भिन आहे! पण पहा, मानवप्राणी वसा कपनशिबी आहे! तो स्वतःच आपल्या हाताने ही पृथ्वी 'बहुमला ज्योत्य' अशी करत आहे." खोल व्यास भेंत विनोद म्हणाला.

शोठपा वेळान युवराणी विचार लावली 'आता आपण काय करायला हव? कुठे निघत हवं? आपण कर्तव्य काय राहील आता?'

इथेच राहून आपण प्रार्थना करू या आपली प्रार्थना सफल होईल नक्की! परितोमत पुन्हा लोक मळून दब राहू लागतील! त्याचे तबे कीअन मुक्त होताना

आपण त्यांना मदत करू." विनोद आघेनं म्हणाला.

"बघ, पहा! तो सुवर्ण-द्रव पुन्हा दगडास परिवर्तित होत आहे" युवराणी म्हणाली.

"बघतू दे, त्याचे पुन्हा शीने होईल माणसांची मने जेव्हा शोभाकारली होतील, तेव्हा पुन्हा दगडांचेही खोब होईल! बघ, त्या छोट्या बरोबरच केवळ निरसक आहे. तरीही सूर्यप्रकाशा-मुळे त्यात किती सुन्दर कसळ झुलळी आहेत! निरर्गताच कर हतके अद्भुत परिवर्तन घडव आहे तर देवाच्या कृपेने माणसातच खऱ्या मानवतेचे महान् परिचर्तन का बरे नाही होणार?" विनोद म्हणाला.

'जबड्य होईल, का नाही होणार?" युवराणी म्हणाली.

दोघेही एकमेकांकडे पाहून हसले त्या हुमत्यात विश्वास प्रतिबिंबित होत होता. (समाप्त)

कायदा आणि न्याय

एका राज्यातली जनता दल-प्रमुखाला बाबरीत बरा अतिशयच फळे लागली होती. गमाडी राजाने एक कठोर कायदा लागू केला की घरांनी पूर्ण बंध झालेले अशाच पोशाख घेऊन पाहिजे.

एके दिवशी राजाच्या शिपायांनी तीन माणसांना पकडून आणून राजासमोर उभे केले. त्यांची एक जगदी बंधनी आणि नाडाळ होतार, त्याने केवळ पगडीच घातली होती. दुसरा एक सर्वसाधारण माणूस होतार, तो अर्धगन होतार. तिसरा होतार कोरी, तो बस पूर्ण नग्नस्थितीत होता.

राजाचा प्रधान अवेळीच उभा होता. त्याने जवळी माणसांना सुधारन-मुद्दत समी होण्याची आज्ञा दिली. नव्यान्य माणसाना वहा फटक मागेवकी फिटत त्याने मुतावकी आणि त्या साधूच्या अंगावर मात गाल पावतून त्याची खान्या केली.

प्रधानाचे हे बाण्य पाहून राजाने आज्ञेने प्रधानाला विचारले.

प्रधानाने यावर नम्रपणे उत्तर दिले—“महाराज ही गोष्ट खरोखर की या शिपायांनी ही कायदा मोडला होता. परंतु पहिला माणूस जगदीच अंगाची बंध नाडाळ आहे. त्याला आपणच सुधारण्याची जरूरी आहे. दुसरा सर्वसाधारण पातळीचा माणूस आहे म्हणून त्याला शिजा करून बाण्य माणसंर आपायला हवे. तशी माणसाने ही कायदा मोडला, मग तो माणसा कायदावकीकरीन पद्याचा माणूस आहे, आपण त्याला आपल्या कायदावकी करीत असेकून नकशात नाही.

हे स्पष्टीकरण ऐकून राजाला सज्जन फकते की—कायदा आणि न्याय बात चांगल्याच करक असते.

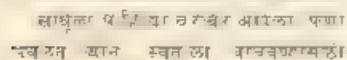

साय आणि माणूस

दुर्लभत्वची विक्रमोपेत्य त्या झाडाकड परत आला आतावरून प्रत अनर्थन त्याच वायावर प्रजुल आणि तहसंप्रमाण मोमेवून स्वीकारून ग. युक्त्यात स्मशाना-कड गाऊ लागला. तव्हा प्रजात असणाऱ्या वेतळान त्याला विचारले—“राज! या चराचेर वसतात परस्पर भिरांडी स्वभावे आणि बुद्ध असणारी माणसे म्हणत असतात. अनेक प्रकारची वैषम्ये आणि फलवाफसवी वारेच्या जागारे त्यांचा जीवन-सधर्ष चाळू असतो हे सत्य तुला नीट माहीत असले तर हरकत नाही, माहीतर तुम मने धर्म, काय तरा जातोय. उदाहरणदाखल मी तुला सिद्धत नवाय्य साधूचे मोष्ट दांगडो, की ऐक तुला आपण कष्ट हो विसरायला होईल त्यामुळे.”

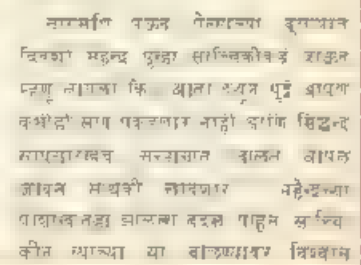
वेताळ गोष्ट सांगू सांगता, विस्माचता बर एका गृहेत सिद्धेच नावाचा एक साधू

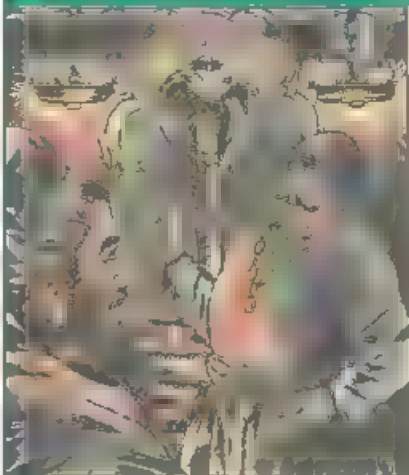

माधन ते वाताग्नान्न मन्त्राद्विद्यमानं
अथवा नित्वा नान्यथा दृष्टं माधनत्वा
पक्षा वाताग्नौ प्रथितं कक्षा तैत्तिरीयसि
अथैतन्मन्त्रं वाताग्नौ मन्त्राद्विद्यमानं

साकृन्मृतेषु पुनः सत्यां प्राणिभिरुत्पद्यते
क्रियते यत्पुनश्चैतद्विदुः साकृन्मृतेषु पुनः सत्यां प्राणिभिरुत्पद्यते
यस्य ह्येतत्कर्मणोऽपि पुनश्चैतद्विदुः साकृन्मृतेषु पुनः सत्यां प्राणिभिरुत्पद्यते
यस्य ह्येतत्कर्मणोऽपि पुनश्चैतद्विदुः साकृन्मृतेषु पुनः सत्यां प्राणिभिरुत्पद्यते

तेव्हा, त्या दिवसापासून महेंद्र सूर्या सारिस्की आणि इतर सर्व खाऊ असलेल्या पारुलाकडे जाऊ-येऊ लागला.

एके दिवशी महेंद्र तेव्हाच्या बाबळात रहाणाऱ्या सापांना बांदण्यात बिहार करण्यासाठी बोलावून घेऊन गेला. सर्व साप जव्ही केतकी-वनात फिरू लागले तेव्हा आपल्या पूर्वपोकने प्रमाणे महेंद्रने चारी बाजूंना आग लावली आणि सर्वांना जाळून काढ केले।

नंतर तेथले सर्व मांस घेवून ते विकून ती मोठा कसपति बनून गेला। बागांतून कसावसा बाबून सांत्विकीच फक्त आपल्या विळकडे येऊ शकला। परंतु आपल्या

जातिबांधवांच्या नासाला आपणच कारण झालो या विचाराने ही विचाराने जगण चालला.

हे ऐकून सिद्धन्दा कोण झाला आणि तो सरळ महेंद्रच्या घरी पोचला त्यावेळी महेंद्र आपल्या घरासमोर बांधल्या त्याच्या देवळातल्या नागसुतीची पूजा करीत होता.

साधून त्याच्या जवळ जाऊन त्याला मोठ्याने हाक मारली आणि म्हणून 'कुठला तू मगदी विव्वास देऊन आनन सर्वांचा समतास कळामे अनेक जनांना हे पूजचं हांग' लाज नाही बाबून तुला?

यावर महेंद्र मोठ्या 'दलबान म्हाला-रवामी महाराज, यात साहज काय बर दाख? उपकार करणाऱ्यावर मा ही प्रथम प्रत्यपकार केलाच ना? पण मी आपणाला उम कुठे दवत दिले हात को उपकार करणाऱ्यावर मूढा या उपकारच करण? बाणूस सापांची पूजा करतो पण सापांना तो वाचरताच पाच कारण म्हणजे साप दिव ही असत ते त्याच प्रमाणे मजस नी सापांची भले पूजा केली तरीही साप मायभानवर कधीही विश्वास ठेवत नाहीत कारण स्वताही बाहीस असत को बाणूस आदल्यापेक्षा नक्कीच अधिक बुद्धिमान आहे. असा स्थितीस आता आरणच रांग

कि मगान मायभानवर निव्वास ठेवला तर नुसतं कोणाचो?

हे शान्त पण सिद्धन्दा अतःच मगान म्हणाला 'तू दख लूणा 'वमकन भाळ्या सापांना माकून टाकलं आहेस; तेव्हा तू ही अशाच एक साप बनून रहा.' परंतु बाबूचण या सापाचा महेंद्रवर काहीच रिण न झाला नाही सिद्धन्दाही मोठे अतःच वाटले, आणि खाली मान घालून तेथून तो निघून गेला.

इतका वाट सांगून वेताळान विचारले- मज इतक्या तपोसत्त सिद्धन्दा यांच्याचा साप खाटा का ठरला? न्याम आणि भमं काय पावली महेंद्रच्या बाजूने हीन म्हणून? या प्रश्नाचे उत्तर माहीत असूनही तू दिले नाहीस तर तुझ्या मस्तकाचं तुकडे तुकडे होऊन जातील

विक्रमादित्य यावर उतरला साधूचा साप खरा न होण्याचे एक विषय कारण आहे बाणूचा स्वभाव हा नैसर्गिक असतो कोणतोही शक्ति त्यावर नियंत्रण

होऊन स्वभाव बदल शकत नाही इतका तपोसत्त महेंद्र या साधूचा नियंत्रणही आहे असा प्रश्न माहीत साप मगान मनास बांधला नव्हतं जेव्हा पशव्य आहे तो वाट महेंद्रने मगाना वदनीय पशव्य वन देण्याचं प्रयत्न केला पण मगाना रागात असल्याने साधूला न म्हणून केलाच नाही चित्तवाच वीर त्याच्या नमः स साप वीर त्याच्या दाढी आणि दुसरे व्यवहाराच्या साध्या शरीरभर साप भरलेले असून तो वाट दुसरे दाढीचे ज्ञान असणाऱ्या विद्वानांनी कथांचे नमूद करून ठेवलेली आहे, आणि ही मोठे महेंद्रच्या वावतात शीख टक्के करी आहे असा व्यक्तीस सांत्विकी आणि अन्य नाणांच्या विळकडे घडून जाण्यात सिद्धन्दाचीच शूक आहे. तोच त्याच्या नाशाला कारणीभूत आहे, अन् म्हणूनच त्याचा साप अक्षय झाला.

असा प्रकार राजाचे मोन मन होताच वेताळ प्रतासह अक्षय होऊन पुन्हा साड्यावर जाऊन लटकू लागला. (कल्पित)

स्वयंसेवक

एका गावात जगन्नाथ नावाचा एक गृहस्थ रहत असे त्याने आपल्या मुलीचा विवाह सजाराच्या गावातील एका चांगल्या कुटुंबात माणसाची करून दिला होता.

जगन्नाथची मुलगी पहिल्या बाळंतपणासाठी आपल्या माहेरी झाली आणि तिला एक भूलगा झाला काही महिन गेल आणि अमुक एका दिवशी 'जगन्नाथचा जावई आपली परती हे वाळाला येऊन जाण्यासाठी येत आहे' असा निरोप जावयाकडून आला

जगन्नाथ तसा काही कीर्ती बोळा घेताच माणूस नेव्हता, तो आपल अथळण पाहून पाय पतरपादा माणूस होता म्हणून कुठे काही कारसं कमी पडून देता आपल्या कुटुंबाचा उदरनिर्वाह चालवत बसे. काभामाठी घरगळी ठेवण्यातूनही त्याची ऐवत नेव्हती परंतु जावई चांगला संपन्न

माणूस असल्यामुळे तो पडेल त्या दिवशी एका दिवसासाठी का होईना एक एक मिळवता आला परंतु छान हाईल असा स्थाला वाटले

दुसरी ज्या दिवशी सणत होता त्या दिवशी सकाळीच ज ज्ञायाच्या घरा तबलाज वगैरे वनवला जाऊ लागला त्याका जगन्नाथासाठी सकाळसामुत जगन्नाथने गावात ये-याच चकरा मारल्या आणि शेवटी घरी येऊन तो शायकीला प्त्तण कागळा-"माझी इतकी पाळपीट वाट ये-ती बघ" एकाद्री जगन्नाथीचा घरज लागला

थान जगन्नाथने बघत बघत हाक मारतो तो आपली असे जाणार चप "

परागत पराभारताना ग्रामात निघे वरक ये-ती बघत कुत असताना एक भिकू ने पत्तण ते मधक हे बांधक पकड लाक्या मजानि अल को लानम जयान

आण पक्कासावरही बघे हात मारता पडेल

बाहेर ओसरीवर कोणी नाही बघे पाहून तो भिकारी चटकन विहिरीकड गेला, तेथे वाळत पडलेल्या कपड्यांपैकी फाटकासा एक बटं अन् अक्षीच जुनो उतर घेऊन त्याने आपल्या अंगावरच्या चिप्या उतरवून कोपण्यात ठेवल्या अन् कपडे बदलून बोव्याला भूक पचा घुळाळला तसे करून तो घरासमोर येऊन हात

जावून उभा राहिला

जगन्नाथ त्याच वेळी सकाळी घरात येऊन पाहता तो उभा राहिला आणि स्वातंत्र चंगले बागवले. त्याच्या कडून कडून जगन्नाथचा जावई खाली उतरला, सहात कासे करून घेता तर बुद्धा ती भीड मर बघ पटकन पुढे होऊन गाडीतून

टुक उतरवली आणि ती आपल्या हातात घेऊन जावयाच्या मार्गमागे तो ही घरात आला.

बोव्यासाठी बावल्याची चाहूळ लागून जगन्नाथ घरातून बाहेर आला आणि जावयाला बघताली वगैरे विचारली खावद्यामागे बावेल्या भिकार्याला त्याचा नोकर समजून जगन्नाथ कार बघू झाला, पण जावई कासे त्याला हासराचा गही समजला होता

जावयाचा नोकर म्हणून जगन्नाथ आणि त्याच्या जावयांनी सिकाण्याला कारब चंगले बागवले. त्याच्या कडून कडून जगन्नाथचा जावई खाली उतरला, सहात कासे करून घेता तर बुद्धा ती भीड बघतून करून घेतली.

गाडी चालू लागली तेव्हा जयभार्यांच्या
मुलोल नवऱ्याला विचारले- 'तुम्ही याला
पैसे देऊन का पाठवलात! खो तुमच्या-
वरवीर इथे नाही झाला' ११

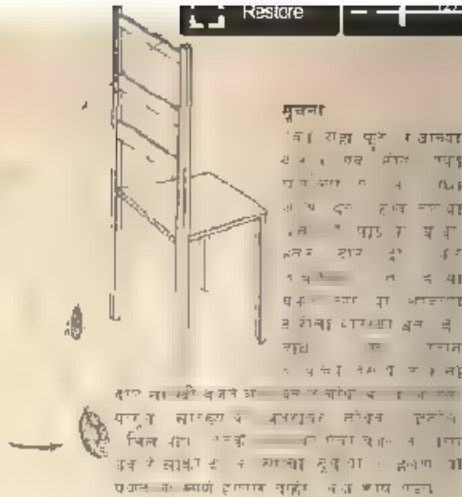
“मग, कोण आहे तों? जगलाच
आश्चर्याने विचारले “हो तर आजपाच
मयकर नाहूँ न आपलाही नाहूँ कोणीतरी
वाटेदरच्या वाटेसक असता तो; जन्म क्षाण
मात्र त्याका वाजवीपेक्षा जास्त प्राप्त
दिला।” असे म्हणत स्वतःच स्वतःवर
रामवत आणि त्या भिकाऱ्याला हाडभर
शिण्या देत नगमाचाले वाडकन् इरावाजा
कावले वेतला।

[illegible]

१२ शास्त्रीनाथ ः ब्रह्म विद्यायां श्री
श्रीशिवसुखाय नमः
१३ श्रीशिवसुखाय नमः

विज्ञानविस्तारः भूमि

हस्तांतरण

काय होते आणि का ?

काही तेरा हातच धुकरे बजनीही हलकू सोके घेऊ आगनेले विलेले गावगाव नवारी पडिच
वजन झाला उध्याचि बांधले आगणी झाल्या भिरगितले दुसरे वजन थांबून घडिले वार वार
लोका येऊ लागली ! अशा प्रकारे एक वजन हलक्याता गति देव अदभुत बदलत आतंरचा झाला
वेळ राहाच बोवरा येऊनले झाला कमी कमी होत दोन्ही वजने आपोआप १५५ वजनाच बदलत !
आपल्या बोरीवर नोट घेऊ दिले तर कारच्या धरें लक्षात येईल की ओके पत्ताच नवनाला
बग्यामध्ये हो बोरी हलक्या, मग तो नाले की थोडा आडव्या बोरीच्या हलक्यामुळे त्याचा वजनवाला
बोरीचा तगण झाला आणि पट्टिल्या वजनाचे काही झोके घेऊन होता होता दुसरा वजन तो
पडला कारण अशा तऱ्हेने बांधणाच येऊन दोन्ही वजने हांका घेऊ लागून आगनेला १५५
पडला पडलेने झाला रहाताना सामुख्य गतिच देव हस्तांतरण अदभुत बदलून आले वजन नतन
पावून रमाच

[illegible]

जंगलतील भागचर्ये

होडसूचा प्रचण्ड घुतळा

होव्हात अशाच्या प्रवेशाद्वाराची सूर्य-देव अफोर्तोचा एक प्रचलित पुतळा उभा केला गेला होता. हा पुतळा कायद्याचा बनवलेला होता. चालीस नावाच्या एका पैनी व कायदेक विवर्धकाराने १२ वर्षे खपून तो पुतळा घडवला होता.

मानव विकास कार्यक्रमों के माध्यम से, पशु चिकित्सा असा विश्वास होता की है
 पुष्पा आदर्श पाय काकतून चला असे. माणि नहणे त्याच्या दोन पायांमधून
 एकच निकड आनये करीत असत मानववर्षासाठी पुर्ववर्षाच्या ह्यातून एक कंदील
 पेटता ठेवलेला असे इ स पू तिसरा शतक ते भूक प १०० हा एवढा अवकाळ झाला

इ.स.पू. २५ व्या शतकात प्रथम व ट्रोजन-किंवा ट्रॉयचे लोक-याच्यात शीथ मृदतीचे एक युद्ध झाले. बऱ्या वर्षपर्यंत हे युद्ध चालू होते आणि ट्रॉय शहराचा पूर्ण विध्वंस करूनच ते थांबले!

त्याचे असे झाले-त्या काळात हेल्न हीच सर्वात सुन्दर स्त्री गणली जाई तिने

शीसच्या स्पर्श नावाच्या एका प्रांताचा राजा मिलेनस याच्याशी विवाह केला. नंतर ट्रॉयचा राजपुत्र पॅरिस याने तिच्या पळवून नेले. त्यामुळे सर्व शोक नते एकत्र झाले व ते जहाज घेऊन ट्रॉयच्या किनाऱ्या-

ट्रॉयची

जसा त्याचा अर्थ) मध्ये या लढाईचे वर्णन केले आहे

शनटी ग्रीक लोकांनी ट्रोजन लोकांबरोबर एक कारस्थान रचले. त्यांनी लाकडाचा एक प्रचंड घोडा बनवला. आणि त्याच्या सन्यातले अत्यंत पराक्रमी असे काही योद्धे त्या घोड्याच्या पोटात लपून बसले. हा घोडा इलियनच्या वंशीब्राह्मण उभा करून ग्रीक लोक तेथून निघून गेले-''आपल्या देशाकडे सुखरूप पोचण्यासाठी ग्रीक लोकांनी हा घोडा देवी अथेनाला अर्पण केला आहे'' असा भजकूर त्यावर कोरलेला होता

ग्रीक लोक जवळच्याच एका बेटापर्यंत भाग पळवून तिथे थांबले. ट्रोजन लोकांना लोकांनीच असे वाटले की शत्रू परत गेला त्यांनी तो घोडा दकलन शहरात नेला व रात्री त्याची आपला विजयोल्लास साजरा करायला सुरवात केली! बरोबर याच वेळी ग्रीक सैन्य परत आठ घाड्यांच्या आत कसलेलं योद्धे जाहरे पडले व त्यांनी वंदाचा दरवाजा उघडला; आणि सर्वांनी मिळून नंगना विनाश केला. मिनंदातला हेलन परत मिळाली

लढाई

वर पोचले आणि ट्रॉयच्या राजधानीवर हल्ला केला. युद्धात जयाचे पारडे कधी श्रीकांत सर कधी ट्रोजन लोकांकडे झुकले. प्राचीन रोमना महाकाव्य होमर याने आपले महाकाव्य इलियड ('इलियन लोकांसंबंधी-

असे मानण्यात येते की ही लढाई खरोखरच झाली होती. एक जर्मन पुरातत्त्ववेत्ता हेन्रिच स्कलीभन याने होमरने वर्णन केलेले प्राचीन इलियन शहर शोधून काढले. त्याच्या शोधवरून असे दिसून येते की एक अतिविकसित जर्मी संस्कृति तेथे अस्तित्वात होती

४ त्याच्या पैकी कोणते फल हे जाते ?
 ५ त्या भयान्याची व शत्रूचा न्याय कोणी देतो ?
 ६ शुद्ध संतुष्ट कोणी निर्माण व नष्ट ?

एका जलतोय्या ताशये असे आहे रांगवतील बापूस,
आणि हा जमतायलाच राखणा हा ये ताव सिद्धले ते
राज्य कापले

कौशिक साहित्यिक शहर सन १९८२ संवत् भाद्रपद २५० ज्ञान-
द्विज सम्मान कृष्णार शर्मा^१

विज्ञान, आविष्कार आणि शांतीची दुनिया

- पृष्ठ ८ वरु

साहित्य सोनियाचिया
खाणो

- पान की रस देता

आत्माभा - गानपूजा, बंगाली सकाल इंग्रजी सन्निध पुजगतो सावर
हिन्दी सबरा, कानडी भुजान काश्मारी सुबह मराठी ११ अक्ष
भगती सकाळ, उडिया सकाळी, पंजाबी अंबरा मस्कृत पमान
सिंधी सुबह तमिल कान्ठ मेल्लम १२ अक्ष, उर्दू सुबह

३ नि कृष्णाय नमः ॥ ३ ॥
४ नि सर्वे भूतानां वन्द्यो भक्तानां
५ नि भूतानां वन्द्यो भक्तानां ॥ ४ ॥

* कवयः अनेकाः, येषां मध्ये श्रीमती जयदेवी च नैरवराज्या च स्थािताः सन्ति । इत्युक्ता यावत्सर्वे
अन्तरङ्गाः प्रकीर्ण लक्षणे पादौ॥

* शुभं . प्रथमः पत्रे . इत्यनेन सामान्य आशयः ज्ञायते
* विष्णु शक्तल अभिप्रायः

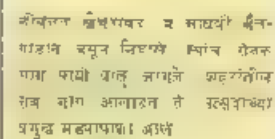
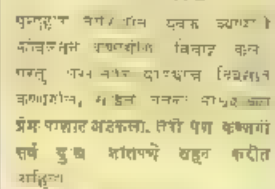
साहित्य

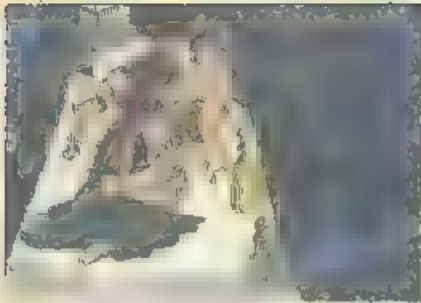
१. मोक्ष का अर्थ है मुक्ति।
 २. मोक्ष का अर्थ है मुक्ति।
 ३. मोक्ष का अर्थ है मुक्ति।

५ मङ्गलम्.

६. समग्र संख्या ५०

Δ 7

समुद्र किनार्यावर एक सुंदर लक्षावत
स्थान निवडून येवकोनी एव गवेष्ट
निवास स्थान बनविले थारी बोड्या
सुंदर वसिनेनी घडले नावले व
कोवतन विस गो सरती मरु मरु गावा
गावच्या वसती नावना आगावा
कोवतन कठातून मुमन पाय गाड
नामले

तरी कोवतन नट देनी नि गावरीचे
एव ट विन विनना गावना गा गावना
दोन रोक गावने गा गावतनने न
नगावा कावना नका विल
कोवतनने गा गावना गावना वसतीने
थारी नट गा गावना गावना
दुख झाले नि सगा विरावुर मवतने
तो चरी गावना निवासा

गा कोवतन गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना

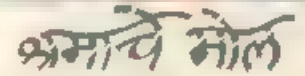
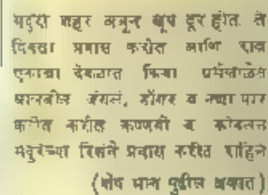
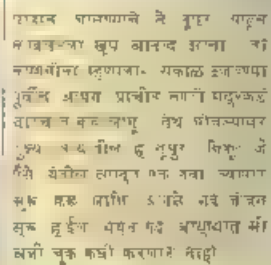
थरी वरत गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना

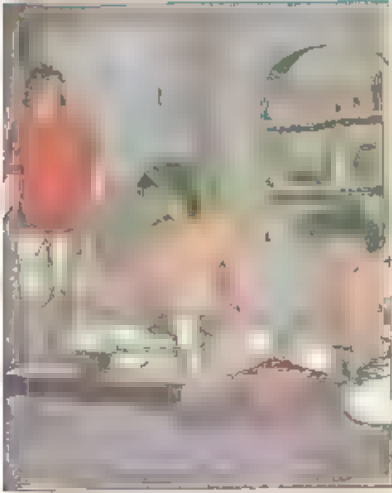
कोवतन गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना

गा गावरी वसतन वसतन गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना
गावना गावना गावना गावना

बुरासाचारीने उतर दिले—'पण आई, मला तर दगिने घडवण्याचं काम नीट येत नाही हे तुला माहीतच आहे. कशा स्थितीत ते काय आपल्या अंगावर घेऊन मी कसं बरं पार पाड शकेन ?'

“हे बघ, ज्यांना हे काम करता येत, स्वाभ्याकडून पाहू का करवून घेता येणार? जमीनदाराकडून की मजदुरी मिळेल, एवढा काही भाग कसाकारांना देऊन बाकीचा तुला राहिला नवना का?” आईने सफा दिला.

वरदाचारी लगेच जमीनदाऱ्या कचेरीत गेला. जमीनदाराला भेटून त्याने सांगितले की तो दागिने बनवून देईल. कसा प्रकारचे दागिने बनवायचे आहेत ते जमीनदाराने वरदाचारीला समजून सांगितले. आणि विचारले—“आता सांग, या दागिन्यांसाठी किती सोने नि रत्न तुला पाहिजेत?”

आपल्याला दागिने बनविता येत नाहीत हे जमीनदाराने पुढे समट करण वरदाचारीला

इश्ट वाटले नाही. कोण विचार करून तो म्हणाला. मधु, उद्या सगळी घेऊन आपल्याला मज मागितो देतो. जस म्हणून दागिन्यांचे खर्चोत एका कायदाय लिहून घरी आला.

नंतर वरदाचारी आपल्या बहिऱ्याच्या एका घनिष्ट जुवणेकार भिन्न कड गेला आणि जमीनदाराच्या दागिन्यांसाठी आवश्यक सोने व रत्न याची मागणी मिळविण्यासाठी वरदाचारीला एकदम हा नवळ झालेल्या पाहून विचारा का मोठ आश्चर्य वाटले आणि क्षुण आनंद ही संज्ञा.

जमीनदाराने काचेरीतून आवश्यक सोने आणि रत्न वरदाचारीला देविल्ले हे सोने ति एतं घेऊन वरदाचारी आपल्या बहिऱ्याच्या एका विश्वासू मित्राकडे गेला आणि दागिने तयार करवावे काम सुरू झाले.

जमीनदाराने काही अग्राहक घेऊन विलखी सडकून त्या सड वरदाचारीला स्वतःच्या वेळामुळे मजदुरी याचा लागली वरदाचारीला स्वतः दागिने बनवून येत नाहीत हे वरदाचारीला समजले. तसेच नंतर दयस्वरूप काम मात दिवस पर्यंत करीत राहिले. माझले वरदाचारीला कुण्ठ मजदुरी मोठावी लागली.

दागिने तयार झाले पण सोने खंड काही पडले हे सोने जमीनदाराला दागणं आणि नवळ पडलेच पैसे खर्च करून वरदाचारीने दागिने बनविण्याचे काम पूर्ण केले.

आता वरदाचारी तयार दागिने घेऊन जमीनदाराकडे गेला. जमीनदाराने दागिने बघीरग्याकडे कोणत्याचो तोड घेऊन तो रोक केला आणि मजदुरी म्हणून दहा मुद्रा भरवाचारीला दिल्या.

त्या मुद्रा पाहून वरदाचारीला आश्चर्य पाटले. मजदुरी आणि काही पडलेलं सोने या सगळ्याची त्याने जवळ जवळ शोभ मूद्रा खर्च केलेल्या होत्या. आणि जमीनदाराने केवळ दहाच मुद्रा त्याला दिल्या!

जमीनदाराने वरदाचारीला बघीरग्याकडे निरखून पाहिले आणि म्हणाला—“असल्या कामासाठी तुम्हा बहिऱ्यांना मागण्यात मोठाच भुक्षा वेत सांको बाहे. पण तुम्ही काशगिरी मला कार बाराहमी म्हणून तुला सोने मुद्रा आस्तीन दिल्या आहेत.”

जमीनदाराने वरदाचारीला पुन्हा काही दागिने बनवायचे काम दिले वरदाचारी वरी आला आणि आईला सर्व घुटान्त कथन केला. त्यावेळी त्याच्या डोळ्यांत मधु आले. आईने सर्व-आनंदपणे ऐकले. वरदाचारीचे सान्मन करीत आईने संपदेश दिला—“बेटा, आपल्या बहिऱ्यांकडून पोहेसे काम तरतू धाकडासच आहेत. माता वरदान केवळ दहाच मुद्रा त्याला दिल्या! हे कारागीर जेव्हा दागिने बडवतात,

त्यांचे हस्तकौशल्य ही पहातच आहेस स्वतः योही मेहनत करून हे दागिते तू कां नाही तयार करीत? त्या सोनारांना जी मजूरी द्यायची ती माही का वाचायची?"

बरदाचारीला आईचा सल्ला पटला तो रात्र दिवस परिश्रम करून दागित पदविण्याचे काम करू लागला जमीनदाराने जे गाने दिवस रात्र घालून ऐवजी गर मुद्धा कमी झाले नाही दागिते पण पहिल्या दैक्षा अधिक चांगले ति सुंदर बनत दागिते पाहून बरदाचारीच्या आईला खूप आनंद झाला. तिने त्याला आशीर्वाद दिला—"बेटा, तू लवकरच एक कुशल कारागीर होशील यात शंका नाही!"

आता बरदाचारी दागिते घेऊन जमीन-दाराच्या घरी गेला. त्याची कारागिरी पाहून जमीनदार खूप हाका आणि स्थान त्याला दोन मुद्रा दिल्या.

यावर बरदाचारीला अत्यंत राग आला. तो जमीनदाराला म्हणाला—"मालक, आपण ज्याचे मूळ जाणत नाही जर

ज्याचे काम मां अत्यंत कोट करत असत तर ज्ञान कारामात जीवत जगतो आहे असा आता आपण मला आज्ञा द्यावी हे तर

जमीनदार मोठ-मोठ्यात हसत म्हणाल "तर याचा अर्थ असा की तू त आता स्वतःच्या हाताने बनविले आहेस

बरदाचारी आईनयाने बरदाचारीला पहातच राहिला त्याच्या जागावर ज्ञान देवीत जमीनदार म्हणाला "आता पर्यंत मी तुला विल्ली मजुरी तुला कधी कमी वाटली नाही तुझे स्वतःचे पोडे घेने सध्या शाळे बसलीस बरुर, पण तुझ्या ज्याचे मोल तुला मिळाले, त्यात तुझे तुकमान शोध नाही आता तुला खर्चाचे कर मोल समजले ते तुला समजवणे एवढीच मी इच्छा होती. आज तुझ्या वडिलांचा इच्छा पूर्ण झाली. आजपासून तू माझ्या कचेरीचा प्रमुख स्वर्णकार आहेस."

जमीनदाराने बरदाचारीला एक हजार मुद्रा दिल्या आणि त्याचा सत्कार करून त्याला रवाना केले

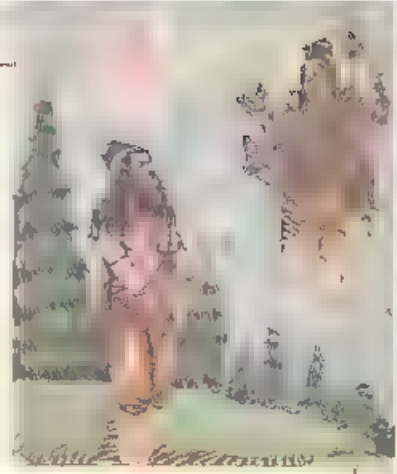

कृष्णावतार

बलराम जी गोपाल करून गोकुळात गेला होता. त्याच पोषाखात तो मथुरेला परत आला आणि सरळ कृष्णाच्या घरी गेला बलरामाला तमस्कार करून कृष्णाने त्याचे स्वागत केले आणि दोघे भाऊ मिळून मठर बसुदेवाच्या घरी गेले. बसुदेवाने बलरामाला आश्रय देऊन त्याचे कुशल विचारले बलरामाने गोकुळात जे महान् कार्य केले होते त्याचा वृत्तान्त बसुदेवाला सांगितला बसुदेवाला तो वृत्तान्त ऐकून अत्यंत आनंद झाला केलेल्या कार्याबद्दल बसुदेवाने बलरामाचे मन पुर्णतः अभिमानाने केले ते सर्व ऐकून बलरामाचा आनंद ही गंधनात झालेला. त्याने आदरपूर्वक बसुदेवाचा आशीर्वाद ग्रहण केला.

एके दिवशी बलराम एका लागी वसला होता. त्याने कालिन्दीला हाक मारून तिला आज्ञा केली की "मी बसलो आहे, तिथपर्यंत धंढल मला स्नान घडव." परन्तु कालिन्दीने त्याची आज्ञा मानली नाही. थोडोच रागावून बलरामाने आपल्या नांगराचा फाळ जळ करून तो कालिन्दी-पाप्पून काढवर ओढत देला मग प्रकारे बुन्यावनापर्यंत कालिन्दीचा एक कालवा तयार झाला आणि त्यामुळे गोपालावर मोठाच उपकार घडला. कालिन्दीच्या या कालवामुळे आसपासच्या लोकांची पोष्याची मोठी शोष झाली आता त्यांना पोष्यासाठी अधिक दूर जाण्याची आवश्यकता राहिली नाही, रमण्या नांगरीक वृक्ष-वल्ली अधिक

द्विदशागार विसुं लागल्या. काही दिवस गेले, आणि एके दिवशी कुण्याने यादवांच्या सभेत एक प्रस्ताव मांडला—

“हल्ली आपण राहते त्या मधुरा जवळी इतकी सुंदर नगरी जवळचा बुनियेत कुठे नाही. वामन पालनपोषण गोकुलात झाले हे खरेच, पण धामजा जन्म तर इथेच झाला न? बाम्ही पुन्हा इथे परत येऊन सर्व प्रकारचे वैभव प्राप्त करून घेतले. परंतु इथे शत्रूंचे अनेक दिवसेंदिवस धाडतच आहे. चरान्धावी हातधिल्लवणी करून पृथ्वीवरच्या सर्व राजांनी कसा आयाचार केला हे आपण सर्वांनी शिटिलेच आहे आणि तो धोका अजून कायमच आहे.

आपल्याजवळ मानवकळ आहे; हत्ती, घोडे, रथ वगैरे सर्व काही आहे. पण उपयोग काय? शत्रू आपल्यावर जेव्हा जवानक हल्ला करतो तेव्हा आपले नुकसान हातूंच आणि नेहमी हुंचे गोष्ट असल्या आहे त्यापेक्षा, मला वाटते, आपणच इथून निघून दुसरीकडे कुठे रहायला गेलो तर बरे होईल; शत्रूंचे नुकसान टळेल. मी आपल्या राहण्यासाठी दुसरा एकदा प्रयत्न निवडीत, अगू तिथे वाळून आपण तुम्हाला काळक्रमण करू मग आपल्याला अनुपातून वारंवार होणारा मास होणार नाही आपण अल्प काही कामे सुखाने करू शकू, युद्धात निष्कारण आपली शक्ती व्यर्थ करण्यात काय बर्ब आहे?”

कुण्याचा हा प्रस्ताव यादवांना बरोबर वाटला. जराचनभावा बघ कारणे अशक्य आहे, त्यांच्याजवळ मगार सैन्यबळ आहे त्यांच्याची आपण युद्ध करू शकू, परंतु त्या युद्धाचा कधीच शेवट होणार नाही. इतक्याच हाईल का दान्ही पक्षाचा सर्वनाश हाईल नेहमी यादवनत्वाना विचार केला कि कुण जर एकादं सुरक्षित असं स्थान सापवत असेल तर तिथेच जाऊन रहाण उत्तम!”

कुणाने सर्वांना एका दिशेसुट ठिकणी येऊन जाण्याचा निश्चय केला व सर्व सभा

पवासाची लगारी करण्यातून सुरुवात झाली

पाच वेळी बातमी आली की, कालयवन माठो सैना घेऊन शत्रूवर चालून येत आहे आणि जराचनभावा त्याच विचाराने आहे ही बातमी मिळताच कुण्याने यादवांना सांगितले “आपण आजच इथून प्रस्थान करू आजचाच दिवस शुभप्रद आहे आपण आपली येथे बाबली की शत्रूंचे सैन्य पुन्हा पण बघार नि आपणास वृक्षात तयार व्हावे लागणार. युद्ध म्हणजे नाश!”

वसुदेव, अश्वमेध कृष्ण बळराम, त्यांचे वृष्णि व अश्वक संत आपले परिवार असक्य हुला दोट रथ व आपली मर्यादा घळून मधुरा सोडून पश्चिम दिशेकड निघाले अनेक दिवस प्रवास करून ते सशस्त्र पश्चिम-तमुडाच्या किल्ल्यावर मऊन पोचले. अनेक नवानी मुक्त अशा ही रंगत प्रदेश होता. पाचप्रदेशात प्राचीन काळी एकलव्याने शोभाचामाची पूजा केली होती

स्थान निश्चित करून इथे घरे बांधली गेली, बगीचे लावले गेले पाण्याची व्यवस्था केली गेली अगू रूप निष्कारपूर्वक एक नगर निर्माण करून तिथे नाव ‘हारावती’ किंवा ‘हाराका’ असे ठेवले संसं सर्व लोकाना रहाण्यासाठी उत्तम घरांची व्यवस्था झाली. यादव खनुभयातून मुक्त

झाले आणि ते निश्चित होऊन सुखपूर्वक काळ घालू लागले. परंतु हारकेच्या निमित्तीपूर्वीच एक मोठी घटना घडून गेली होती, तिची गोष्ट अशी :-

एके काळी वृष्णि न अश्वक घराण्यांचा गरी लोकांचा एक युद्ध होता त्याच काळातच शत्रूचर्यवश स्वीकारले होते एकदा गरी यादवांकड गेला असताना कोणी तरी त्याचा उपहास करून म्हटले, ‘गरी पुढे तसुन स्त्री आहे हे बिडवणे ऐकून ही असे बोलणान्याला कोणत्याही प्रकारे विरोध न करता यादव गप्पच राहिले.

या गोष्टीचा गरीला अतिशय राग आला आणि त्याने जंगलात जाऊन बाट

जन्म दिला. या मुलाला यत्नर आज आपल व मुला मानव मोठा केला. कालयवन श्रम्यांत तेजस्वी बापि पराक्रमी निपुणला तो कुणाचीही पर्वा करीत नसे.

एकदा नारद यवनराजाकडे आला असता कालयवनाने त्याला विचारलं "जगातील सर्वात महान् खोर कोण ?"

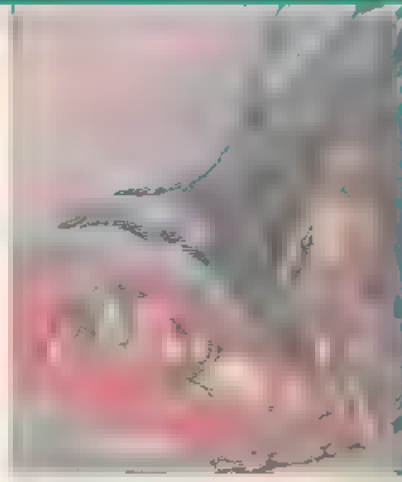
"जावकाल वादवांविवाय महान् वाज जगात दुसरा कोणी नाही," असे उत्तर देऊन नारदाने यादवाची त्या स्तुति केली. नारदाचे बोलणे ऐकून कालयवनाच्या मनात यादवांबद्दल अत्यंत ईर्ष्या उत्पन्न झाली. सकवर्षी राजे व त्रिमलयान वास करणारे दस्यु त्याच्या दशायाप्रमाणे नाचून असत म्हणून त्याने त्या सर्वांना एकत्र करून सैन्य बनवले. नंतर जगज्ज्य हर्षा घोडे व गाढवे बरोबर घेऊन कालयवन मयुरेश्वर हर्षा करावला निघाला.

हा वृत्तान्त नारदाच्याच तोंडून ऐकून कृष्णाने तत्कालीन स्थितीच्या यमीर विचार करून मयूरा सोडून जाण्याचा निर्णय घेतला. हा निर्णय असलात अज्याच सूचना त्याने यादवांना दिली.

याबरोबरच कृष्णाने बाणखोदी एक काम केले. त्याने एका भांड्यात काळाप ठेवला व भांड्याचे तोंड कणव्यात बांधून ते भांडे त्याने एक दूताकरवी काळयवना

कडे पाठवले व बरोबर संदेश दिला— "कृष्णाचा पराक्रम या भांड्यात ठेवलेल्या काळसर्पासारखा आहे."

संदेश ऐकून कालयवनाने ताबडतोब काहीही उत्तर दिले नाही. उलट त्याने काळसर्पाच्या त्या भांड्यात काही मृगळे सोडले व त्यावर पुन्हा कपडा बांधून ते भांडे कृष्णाकडे परत पाठवले. त्या माग कालयवनाचा असा आदेश होता की "तू कितीही नल्लान मयच्छास तरी जनेक लंकाच्या मधेच एकटा सापडलास की मुत्र बळ निरर्थक होईल." हा आदेश समजून घडूनच कृष्ण यादवांना घेऊन मयूरा सोडून निघून गेला. नंतर नि शत्रु हाऊन तो एकटाच दारवेतून आपल्या पायच्या नगरात गेला. तेथे सर्वांनी कृष्णाला बोळखले व एकदम ओरडाओरडा करून "कुडगाळा पकडा; घेरा त्याला खागळा!" या अवघीट कालयवनाच्याही कृष्णाच्या भावमनाची खबर मिळाली अन् तारी काणाही लागूच न देता पायी चालतच कुडगाण्यात पोचला. परंतु कृष्णाने आपल्या हात लांबवून झटकनच त्याला ओढले व त्याने पटकन एका गुहेत प्रवेश केला. त्या गुहेत मुश्कुन्व नावाचा माणूस ओपलला होता. खरे म्हणजे मुश्कुन्व हा मायालाचा पुत्र. देव बापि असुर बांच्या

युद्धाने मुश्कुन्वाने बापाच काळपर्यंत लढून देवांना विजय मिळवून दिला. नंतर श्रमपरिहारासाठी त्याने शोप ध्यावचे ठरवले. परंतु शोपण्यापूर्वी त्याने एक वर मिळवला—'जो त्याची शोपघोड कराल त्याला मुश्कुंद आपल्या दृष्टीनेच घडम करून टाकीरू.' ही गोष्ट कृष्णाला माहीत होती.

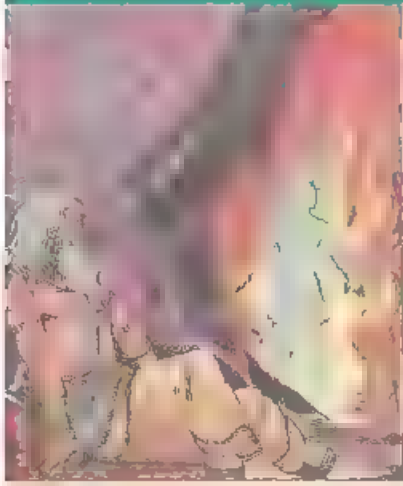
गुहेत प्रवेश केल्याबरोबर कृष्ण मुश्कुन्वाच्या उक्षाकडे लपून राहिला. कालयवन कृष्णाच्या मागे गुहेत शिरला व त्याने शोपल्या मुश्कुन्वाला पाहिले. स्वाभाव कृष्ण समजून कालयवनाने लक्ष सारली आणि उपहासाने म्हणाला—"ऊठे, दाखव

आंदोषा

५३

वर्षे लोहपूर्ण साठण घोर तपस्या केली आणि साष्टांत दिवाला प्रसन्न करून घेतले त्याने शिवाकडून 'वृष्णि व शंधक कुस्माना निर्वेश करील असा पुत्र मागणाला व्हावा' असा वर मागून घेतला. ही वास्तू कळताच पुत्रहोत यवनेश्वर त्याला बोलावून घेऊन गेला व त्याने आपल्या गार्दीच्या हिल्ला राख्या मध्ये त्याची रहण्याची व्यवस्था केली.

अशा प्रकारे गर्ग गार्दीच्या खिल्लारात आरामात जिवस घालवीत असता, एकदा एक लपसरा गोपिकेच्या रुपात त्याच्याकडे आली. ईश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे ही गोपिका गार्धवती झाली आणि तिने कालयवनाला

तुम्हा पराक्रम काय तो! वसा निघून राहून आपलं मरण टाळू पहाडोस काय? "

अशा प्रकारे निद्राभंग झाल्याबरोबर मुचकुन्द उठून वसला व त्याने काळयचनाकडे कोषामे पाहिले मात्र! दुबऱ्याच क्षणी बघपात झालेल्या वृक्षाप्रमाणे काळयचनाची अक्षून राज झाली!

कृष्ण यागंतर मुचकुन्दासमीर आला व म्हणाला- "महाराज, नारदाकडून मला कळले की आपण इथे झोपलेले आहात. आपणामुळे माझे कार्य साध्य झाले; की संतुष्ट आहे. आता आपण मला इथून जायची परवानगी द्यावी."

मुचकुन्दाने कुणाळा पाहून विचारले "महाराज, आपण कोण आहात? कोणत्या कामासाठी आपण इथे येणं केलं? माझी कोणमोठ करवारी व्यक्ती कोण? मी इथे केव्हापासून झोपलेला आहे? आपणाला काही माहिती असेल तर सांगण्याची कृप. करावी "

कृष्ण म्हणाला- "ब्रह्मलोच न्यात्रो तुलना होऊ शकेल अशा तद्वध राजाचा पुत्र होता ययाति ययातिना पाच पुत्र होते. त्यातल्या ज्येष्ठ पुत्र यदुला झालेल्या पुत्रांपैकी एक यमुदेव त्या यमुदेवाच्या देवकी नामक पत्नीपासून माझा जन्म झाला त्याच्याच दुसऱ्या पत्नीपासून रोहिणीपासून बलरामाचा जन्म झाला. मी बलरामाचा चाकटा भाऊ. मला वासुदेव म्हणतात आपल्या क्रोधातगीत भस्मतात झाला, त्याने माझ काळपन्न. तो बरदानामुळे जन्मला आणि इतर कोणत्याही कपात त्याचा मृत्यु अवश्य होता ते मात्र शत्रु होता मी ऐकलं होतं की आपला जन्म वैराग्युत्त झाला आणि माता ककिमुनसमीप येत आहे "

मुचकुन्दाने गुहेतून बाहेर येताना पुन्हा राज्य करण्याचा विचार केला होता. परंतु पुढीवर रहणाऱ्या यागसांची दुर्बुद्धि, अत्यायुष्य आणि दुःसाहस वगैरे पाहून राज्य करण्याचा त्याचा विचार नाहीसा होत

गला आणि समस्या करण्याचा विचार करून तो हिमालयात निघून गला

आपला मुख्य शत्रू अशा तऱ्हेने नाहीसा झाल्यावर कुण्याने काल्यवनाच्या संस्थातील काही प्रमुख वीरांचा आपल्या दिव्य अशा अस्त्रांनी विनाशायुक्त सहार केला आणि बाकीची सेना आपल्या ताब्यात बसली

नंतर शीघ्रतः जाऊन तो पुन्हा आपल्या वंशावल्या यादवांना मिळाला

या घटने नंतरच द्वारावती निर्माण केली गेली

द्वारावतीच्या निर्मितीसाठी विश्वकर्म्याने सहाय्य मिळवण्याचे ठरवून कुण्याने त्याचे स्मरण केल्याबरोबर त्याच्या समोर धुकट होऊन विश्वकर्म्याने विचारले- "आपण माझे स्मरण कोणत्या हेतूने केले? माझ्या-कडून आपल्याला काय काम करून घ्यायचे आहे?"

"स्वर्गात इन्हाची बसवावती जवो श्रेष्ठ आहे तशीच पृथ्वीवर एक नगरी नका तू बनवून दे" कुण्या उत्तरला

"या सर्व लोकांना वसण्यासाठी नगर बनवायचे असेल तर ही इतकीच भूमि पुरेशी होणार नाही. समुद्र जर पांढरा पांढरा होला तर ह्या एक सुन्दर नगरी निर्माण करता येईल" विश्वकर्म्या म्हणाला

पांढरा कुण्याने समुद्राचा पायला केला आणि समुद्र प्रत्यक्ष त्याच्या समोर आला आणि चारी बाजूंना बांधा घेऊन इतकी भूमि सोडून ती बागे होईल यानंतर विश्वकर्म्याने त्या स्थापनावर एक दिव्य नगरी निर्माण केली. सोनेरी विल्ले

मगनचुबी रत्नजडित गोपुरे उच्च उच्च महा शान्त्या आळी अत्यंत अदभुत अशा विशाल इमारती मन्दिर राजपथ, वैद्य-सभा-भवन, विशाल मण्डप, तारण, वृक्ष, विहिरी, सरोवरे त्या जवळी अवतरित झाली. यानंतर राजमहालात ठरण एका उज्वाडनाथ विराजमान झाला मग प्रमुख यादवांची समा घोलवून त्यात कृष्णाने विश्वकर्म्याचा समुचित सत्कार केला आणि त्याला पुन्हा प्रलोकन पाठवून त्याने

वन्देवीच इन्हा

एका गावात घनटक नावाचा एक व्यापारी राहण वस एकदा त्याला व्यापारात लुप्त नुकसान आले त्याची सर्व संपत्ति नष्ट झाली नि तो भिकारी बनला

बाता खाऱ्या आपल्या गावात एवढे अपमानजनक वाटू लागले म्हणून तो आपली बायको व मुलाला घेऊन दुसऱ्या गावी जाण्याचा निचाळा रस्त्यात त्याच्या एक माधू भेटला माधू त्याला म्हणाला "तुम नाव घमटक न? कोण एके काळी तुझी सौम्य स्थिति चांगली होती, तेव्हा तू श्रद्धापूर्वक भक्तिभावाने माधू-संतांना स्तुती करीत होतास. आताची तुझी स्थिति पाहून वाटतय तुझ्यावर काही सकट झालय सांग बरे काय झाले"

घमटकन माधूला आपल्या दुर्भाग्याची कथाणी ऐकवली माधून घमटकला उपदेश केला-"तुझा सारख्या जागल्या माणसावर

सर म्हणजे अको आपत्ति न यावी तू बाता पर्यंत स्वतः, मेहनत केली नाहीस, दुसऱ्यांच्या परिश्रमावर तू मुक्त मिळवलेस" काही दिवस स्वतः शारीरिक श्रम करून शोधत राह. तुम्हा तुम चांगले दिवस वरत येतील. त्यावेळी ही शारीरिक परिश्रम करण्यास तोंड नकोस

घमटकाने तःप्रमाणेच माधूला आश्वासन दिले-"स्वामीजी, की अश्वय आपला कल्ला मागील, जिथे मी चांगले नैसर्गसंपन्न विपन्न बालविजे, तिथे गरीबीत दिवस काढणे मला शक्य नाही. म्हणून मी आपला गाव सोडून अन्यत्र निघालो आहे. आपण प्रला कृपा करून सांगा की मध्या गावी मी जीवन कसे जगावे?"

माधूने अगळ विचार केला, आणि मग म्हणाला-"आपपर्यंत तू मुक्तात जीवन काढलेस, तेव्हा श्रम करणे तुला थोडे कठिन

होईल. म्हणून मी तुला एक घर देतो-
अनपूर्वक करावयाचे कोणतेही काम तु
सहज करशील. इतरांना जे काम करायला
सुवा पास लागतील ते तू एका तासात
करशील.

जमटकने प्रसाद शानून सामूचे वरदान
स्वीकारले. साधूला विनम्रपण प्रणाम केला
आणि बायको-मुलांसह क्षेत्रारच्या गावी
जायला निघाला.

त्या गावात त्याने एक कुऱ्हाड मिळविली
आणि जवळच्या जंगलात लाकडे तोडण्या-
साठी गेला. परंतु त्या मावात
लाकुडतोड्याचे काम करणारांची संख्या
बरीच होती. सर्व लाकुडतोडे जमटकला

विराध करू लागले. जमटकचो बायको
म्हणाली-“अशा स्थितीत तुम्हाला कोणती
तरी जोडीदार पाहिजे. जिवंत रहायला
अमेळ तर सब जण बरोबर जणू, नाही तर
तर आपण सर्व जण बरोबर आपली जीवन-
लीला समाप्त करू.

थोडे पुढे जाऊन जमटकने एक चांगले
साडे निवडले. त्या साडावर प्रहार
करण्यासाठी त्याने पत्तिली कुऱ्हाड उचलली.
आन, इतक्यात त्याला एक न्यायक हास्य
ऐकू लागे. हुसऱ्याच सगळी एक प्रयत्न
आकृति त्याला दिसली. ती आकृति
म्हणाली-“तू मला त्रास देऊ नकोस
ताहीतर मी तुला जणू तुझ्या कुटुंबाच्या
आजून टाकीन!” हे शब्द ऐकून जमटक
एकदा आश्चर्यचकित झाला.

“निद्रा का झुन लवकर! नाही तर
विलून टाकील सबला!” त्या प्रयत्न
आकृतीने पुन्हा दटवले.

इतक्यात जमटक भागावर आला आणि
म्हणाला-“तुला मला अजून माझ्या
कुटुंबाच्या आयचेच जसेल तर माझे
हरकत नाही. मी इथे फक्त लाकडे
तोडायला आलो आहे. मी काही काणता
अपराध नाही केला. स्वतः धर्म करून
जणू हल्ल्याच्या मागसाल आडवण हा
तुला अपराध नाही का?”

हे ऐकून हुसऱ्याच सगळी ती आकृति
एका महाक्षुब्ध परिवर्तित झाली. ही
अदभुत घटना पाहून जमटकला आश्चर्य
वादने, तरीही त्याने पुन्हा आपली कुऱ्हाड
बर उचलली.

“बाब जमटक!” हे शब्द ऐकून तो
बांबला.

एक देवी तेथे प्रकट होऊन म्हणाली-
“जमटक, मी वनदेवी आहे. मी या वनाचे
जणू त्यातल्या जनावरांचे रक्षण करते. इथे
जमणाच्या प्रत्येक प्राण्याच्या वास्तव्यात
कितीतरी शांती जगत असतात. तू जमटका
विनाकारण सतावू नकोस. तुझ्या हातात
निष्ठेने दक्षिण जसगादी कुऱ्हाड आहे.
म्हणूनच इचली रागटी स्थापने तुला जणू

तुझ्या कुटुंबातील कुण्याला कसलीही इजा
करू शकली नाहीत. त्या जाडाने राजसा-
च्या आकृतीने तुला प्रयत्नावे, एव तू त्याला
भ्यायला नाहीस; म्हणूनच मी स्वतः इथे
प्रकट झाले. तू माझा सल्ला मान आणि हे
वन सोडून निघून जा. तू सल्ला मानला
नाहीस तर तुलाच त्याचे फल सोसायला
लागेल. योग्य नेहमी सापच हो. तुझ्या
भल्यासाठी हा सल्ला देत आहे मी.”

जमटक बायबयाने म्हणाला-“देवी तुझे
म्हणणे बरे आहे, एव माझ्याबरोबर माझे
कुटुंबही आहे त्याच पोट भरून हे माझे कर्तव्य
आहे. मग तुम हांग मी जाता काम कराने?”

“तू जे करायला हवेत त्याप्रमाणे तुझ्या
देवता रावाच तुला पाव ते सांगेल.

राजाजेंपुढे माणसालाच काव, पण देवाना मुखा झुकावे लागते. त्याने सांगितले तर मी ही तुला शाह तोंडावला मला करणार नाही." वनदेवीने त्याचा समजावून सांगितला

"ठीक जराही मी राजाचा भेटेन. पण कुणास ठाऊक तीं भेट होण्यास किती दिवस लागतील!" चमटकने हाका प्रदर्शित केली

यावर वनदेवीने स्वामा डोळे मिटून ध्यायला सांगितले. चमटकने तसे केले

फुन्हा डोळे उघडले तेव्हा त्याला मादळून जाले की आपण आपल्या परिवारासह राज्याच्या दरबारात उभे आहोत! भरल्या

दरबारात अचानक उपस्थित झालेल्या त्या कुटुंब्याला पाहून राजा व इतर सर्वजणांना मोठे आश्चर्य वाटले! चमटकने त्यांना आपली हुकीकत सांगितली.

राजा चमटकला म्हणाला—"तू माझ्या राज्याचा नागरिक आहेस, तुझे रक्षण करण्याची जबाबदारी माझी आहे. तुझ्या आयकीची एकारी नोकरी मी तुला देईन. तू मारामात इथे जायला येतील स्वामीन कर."

परंतु चमटकने यावर आक्षेप घेऊन म्हटले—"साधून मला भेटले आहे की हातात कुन्हाड घेऊन मी कष्ट करीन तरच मी केलेल्या चुकीचे परिमार्जन होऊ शकेल! शाह कापायला मला रोजगारी वनदेवी कोण? मला न राखण्याबद्दल आपण तिला आज्ञा द्यावी!"

राजाला चमटकाचे बोलणे योग्य वाटले, म्हणून चमटकच्या हातची कुन्हाड घेऊन राजा एकटाच त्या वनाकडे निघाला

फुन्हा वनदेवी राजासमोर प्रकटली: राजाची खंका ऐकून मी म्हणाली—"राजा, तू जसे आपल्या प्रजेचे रक्षण करतोस तसेच मी या वनाचे रक्षण करते. या वनात जितक्या जाहीचे वृक्ष आहेत तितक्या सर्व वृक्षांची रोपटी तू तुझ्या एकाद्या जागी लाव त्यांचे असेच एक वन तयार झाले

आ तिसऱ्या वनाचे उद्घाटन करून मगच हे पहिले वन तू सरपणासाठी तोडू शकशी. अशा की एक वन जेव्हा तयार होते त्यावेळी तसेच दुसरे वन तयार वसते व दुसऱ्या एका वनाचा शुभारंभ झालेला असतो. खर तू या गोष्टीचे पालन केलस, तर तुझे वन तुझ्या प्रजेचे कल्याण होईल, नाहीतर तुझ्या राज्याचा सर्वनाश होऊन जाईल."

राजा मुकाट्याने वनातून परत आला आणि चमटकला म्हणाला—"तुला कुन्हाड वाळवून घुसाराय्य तोंडाचे असेल तर त्यासाठी तुला कित्येक वर्षे प्रतीक्षा करावी लागेल, या देशात लाकूडसोड्यांची सख्या अपादरुच जास्त आहे. त्यांनाच कापण्या-मठी पुरेसे वृक्ष या टांब्यात नाहीत. मी अशा आपल्या देशासाठी लागणारे मरवण शेतकऱ्या विकातून खरेदी करीन. तेव्हा तू कुन्हाड एवढा उद्योग राहू."

हे ऐकून चमटक आपल्या कुटुंबीयांसह राज्याच्या देशात निघून गेला, तिथे वृक्ष कापण्यावर कोणतेही बन्धन नव्हते. साधू व वन मिळालेल्या वराच्या प्रभावामुळे वनतक प्रवास माणसे तांबू धुकतील इतके जंगल एकटाच तोंडू शके. एक एक मोठा वृक्ष चमटक एका दिवसात जमीनदोस्त करी. सर्व लाकूड विकून त्याच्या हाती

अभाव पेशा येई. त्यामुळे तो पुन्हा चांगला संयत्न झाला. आपल्या स्वतःच्या देशात अपार वृक्ष संपदा असूनही अधिक किमत्त देऊन लाकूड खरीदणाऱ्या आपल्या राज्याच्या धूर्तपणाचा चमटक मनातल्या मनात होते

काही वर्षे अशीच निघून गेली. चमटक रहात असलेल्या राज्यात एका वर्षी कडक दुष्काळ पडला पाऊस न पडल्यामुळे पाण्याच्या एकेका बंधासाठी प्रजा तडफडू लागली. पाणी नसल्याने पिकेही आर्भी नाहीत, भुकेने लोक तडफडून सुरू लागले, दुष्काळ दूर करण्यासाठी राजाने पुष्कळ यत्न केले, पण काहीही उपयोग झाला नाही.

बस हाताने, भरीत भर म्हणून आणखी एक संकट पैजून कोंडले. राजसेवक घेऊन त्याला घेऊन गेले. चमटकला एक आठवडा कैद झाली. पण कोणत्या अपराधासाठी ही शिक्षा हे ही त्याला कळलेना! परंतु तुझं माम त्याच्याच कारण्या तोंडावर डाग पडलेल्या लोकांनी भरून गेलेला होता! चमटकला याचे भोळेक बाबबर्च काढले.

एका आठवड्याने सर्व कैद्यांना एकाच आग्राने राजाने म्हटले—“सज्जन माणसांनी, मी तुमच्याशी फार क्रूरपणे वागलो आहे, माफ करा मला! वनदेवीने मला इशारा दिला होता की वनांचा नाश करण्यापूर्वीच तबी वने तयार केली पाहिजेत. परंतु तत्कालिक कायद्याच्या मोहाने मी तिने दिलेल्या इशान्याची उपेक्षा केली. खरे म्हणजे वनांमुळेच कोणत्याही देशाचे हकामान संतुलित रहाते, घेऊन्या वेळी शाकसही पडते. शाणसान्न जीवनकाल कोणत्याही कारणातून बिघडित न होता शांतपणाने, सुखाने चालायला हवा असेल तर तेथील वनांचे रक्षण होणे अत्यावश्यक आहे. ही गोष्ट संजार्च्या देशाच्या राजाने उत्तम प्रकारे ओळखली आहे, म्हणूनच त्यांचा वेळ संपन्न व सुशोभित राहिला आहे.

अशीच आणखी काही वर्षे गेली अन् त्या राज्याची परिस्थिती खालावतच गेली. तिथली जलता इतर संपन्न देशात रहायला जाऊ लागली. दारिद्र्यामुळे पोण्या, लुटमार, हाके वगैरेचा मुळमुळाला आला. सामान्य जनतेला संरक्षण नाहीसे झाले.

अशा स्थितीत चमटकही आपल्या देशात परत यायचा निर्णय घेतला. पण त्याच वेळी त्याला कसलाही रोग झाला. त्याच्या चेहऱ्यावर डाग पडले. पैश्यांमुळे रोगनिदान करू शकला नाही. काय करावे हे चमटकला सुचताच झाले. तोंडाची सतत जाग होती. रात्री झोप येईना. झालेले भन्न पचिना. जीवन अगळे आहे.

जे झाले, ते झाले! आज आपल्या देशात जंगल तोडणारांना कठीण शिक्षा दिली जात आहे. वनदेवीने स्वप्नात वेळून भला सांगितले की, जंगलावर अत्याचार करणाऱ्या लोकांच्या चेहऱ्यावर डाग पडतील.” असे म्हणून त्याने आपल्या चेहऱ्यावर आकलेला माखवटा दूर केला.

आपल्याप्रमाणेच राजाच्याही चेहऱ्यावर डाग असलेले पाहून चमटकने आपल्याने होळी मिसळारले!

खाला झमोर वनदेवी दिसली. ती स्मित करीत म्हणाली—“चमटका, तू स्वतःच पाहिलेस ना, माझा इशारा न मानता कोणी वनाचा नाश करू पाहील तर त्याची काम स्थिति होते ते? त्याच्यावर किती संकटे येतात दिसली ना? माझा इशारा न मानणारे काही राजेही आहेत. त्यांचे देश तर आज केवळ वाळवंटे बनून राहिली आहेत.”

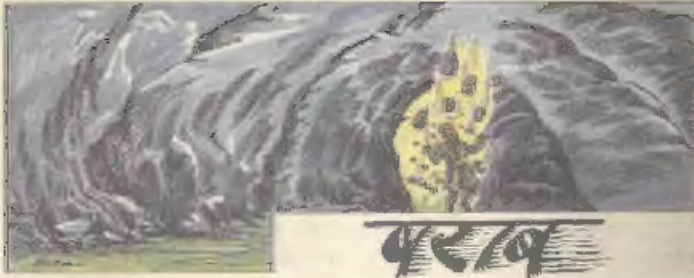
यावर चमटकने हात जोडून वनदेवीला नमस्कार केला आणि त्याने विचारले—

“देवी मला आज हे, मी माता माझ्या कुटुंबाच्या चोबणासाठी कोणता लक्ष्मण पत्करू?”

“चमटक, तुझ्याजवळ विशेष शक्ति असणारी कुन्हाड आहे. म्हणून केवळ साडे होडूनच शूबराण करायची गरज नाही तुला. तुला तर साधूने वरही दिला आहे न? तू हावी नांगर घेऊन जेत नांगरलेख तरी तू इतरापेक्षा दत्तपद अधिक शीक मिळवू शकतोस, तमनज का?” वनदेवी म्हणाली.

नानंतर चमटक आपल्या गावी परतला. तेथे ओस पडलेली शेतीयोग्य बरीच जमीन होती. तेथेच चमटकने शेतीवाडी सुरू केली. शेतीच्या कामात त्याला अपूर्व यश मिळाले. त्याला आपल्या शेतीतून भरपूर पीक मिळू लागले. त्याला काळी आई पावली! थोड्याच दिवसात तो दारिद्र्याच्या कुऱ्यातून मुक्त होऊन बायकांमुलांसह सुखाने कालकमणा करू लागला.

पराब

पोलंड देशातल्या रहिवाशांची अशी समस्या होती की त्या देशाच्या खाणीतून मानवांसारखीच भुले रहातात. त्या भुतांना ते लोक 'पराब' असे म्हणत.

हे पराब खालील भुतांरातून कधीही जमिनीवर येत नसत. खाणीत काम करणाऱ्या कामकांडांबरोबर हे पराबही काम करत. सर्वसाधारण भाषणेपेक्षा ते बटके असत. चांगल्या स्वभावाच्या भाषणांना ते अनेक प्रकारे मदत करीत. कमी लोहयुक्त जमिनीवर काम करणाऱ्या भाषणांना ते जास्त लोह असणारी स्थाने दाखवून देत.

परंतु दुष्ट लोकांचे वागणे मात्र त्यांना मूर्खीच सहन होत नसे. पराब अशा लोकांवर जर रागावले तर कित्येकदा ते सागीतले लोखंड नाहीसे करून ते अधिक लोखंड घेऊन जात; किंवा कधीकधी अशी काही बीजना करत की बरवी भावी

अशा लोकांवर कोसळून ते पाडले जात! एकदा एका मिठाच्या खाणीत एक मिस्त्री काम करत असे. त्या खाणीत काम करत असलेला एक मजूर जेव्हा येला, तेव्हा त्याच्या बायकोला त्या मिस्त्र्याने नुकसान भरपाई दिली नाही; मग चूकट असा आरोप केला की त्या सेलेंटा मजुराचीच ही बायको आहे याचा काहीही पुरावा उपलब्ध नाही. इतर मजुरांनी ती स्त्रीच त्या मजुराची बायको असल्याबद्दल साक्षी दिल्या, पण मिस्त्र्याने त्याची काही दख्खन घेतली नाही. या घटनेनंतर एका आठ-बदधाने तो मिस्त्री एका भुतांरातून जात कामगना अवानक घरेचे छत कोसळून तो ठार झाला.

पोलंडमध्ये अतिशय प्राचीन व विशाल अशी एक खाण होती. तिचे या पराबांनी संख्या रूप होती. त्यांना अनेक नाव

वाटून दिले गेले होते. आणि प्रत्येक भागात एक एक पराब काम करत असे. त्यांचे काम म्हणजे त्या त्या विभागात काम करणाऱ्या मजुरांवर देखरेख ठेवणे. त्या मजुरांनाही अशा विश्वास वाटे की आपणा-वर काही अत्याय आला तर हे पराब आपल्याला योग्य न्याय मिळवून देतील! एक भूतारा कामचारी होता. तो

मेहनत न करता उलट नेहमी मजुरांच्या नघेत बसलेला असे त्यामुळे त्याला कोणत्याही चांगल्या खाणीत काम मिळत नसे. एका दिवस त्याने सफाळपसून संध्याकाळपर्यंत खूप मेहनत केली पण त्याला रत्तीवरही लोखंड मिळाले नाही. म्हणून एका दगडावर बसून तो विचार करू लागला—“मी कशा अभावी आहे! मला कुणाची मदतही नाही. असल्या ठिकाणी होर मेहनत करून उपयोग काय?”

इतक्यात एका तरावाने त्याला हाक मारून विचारले—“तुला काम खाणीच्या पाय भागात नाम करावला सांगितले?”

“यापेक्षा बरी जागा मला कोण देणार?” तो भूतारा वीचाने उत्तरला.

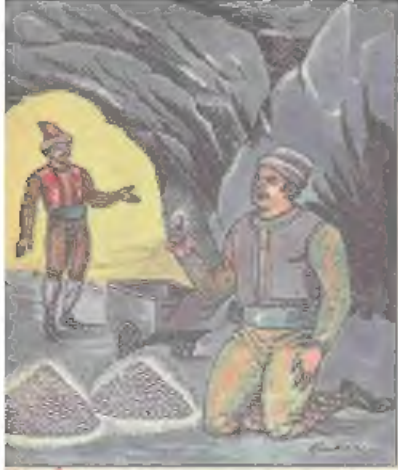
“माझ्या बरोबर चल, मी तुला चांदी सापडणारी या दाखवतो, माझे ऐकलेस तर चांगला नफा मिळेल बघ तुला!” बराब त्याला म्हणाला.

तो भूतारा त्या बराबाबरोबर कोणत्याशा एका जागी पोचला. तिथे बराब त्याला म्हणाला—“हे बघ, इथे खोदले तर तुला चांदी मिळेल. तू तिचे वजन कर. त्यातून तुला जी वाटा मिळेल ती घेऊन आपण प्रथम जिथे येतलो तिथे ये. तिथेच आपण त्या घराची वाटणी करून घेऊ.”

बोड्या प्रसन्नतेने तो भूतारा मजूर आपल्या इतर मजूर बरोबरकडे जाऊन त्याला म्हणाला—“एका रे, एका जागी खूपशी काष्ठी चांदी आहे. ती खोदून काढू या; जला माझ्या बरोबर!”

“हं! या खाणीत जस्त खोदून घुसरा कुठला घातू सापडणारच नाही चांदी तर

केव्हाच नाहीशी झाली. इथे चांदी आहे अशी तुम्ही समजूत अवेळ तर तूच पं ना ती सारी चांदी सोडून!" असे म्हणून त्या सदांनी त्याची टिंगल केली.

परंतु तो म्हातारा मात्र पण प्यायचे सोडून देऊन एक महिनाभर रोज कच्ची चांदी खोदत राहिला. अमा अक्षरे आपल्या मजुरीच्या बदल्यात त्याला कित्येक हजार नाणी मिळाली! ती सर्व नाणी एका ठेव्यात घालून तो प्रथम जिथे तो घराब भेटला होता, त्या जागी पोचला. घराब तिथे म्हाताऱ्याचीच घाट पहिल बसला होता.

बोवानी ही नाणी सारखी वाटून देतकी आणि शेवटी एक नाणें उरले.

घराबाने विचारले—"आता हे नाणें कुणी घ्यायचे?"

"तुम्हीच ठेवा न जायत्यादाशी ते, महाराज." मजूर म्हणाला.

"ओहो, म्हणजे माचा अर्थ जसा की तुला घनाचा लोभ नाहीय! परा तर हे सर्व घन तूच घे. पण दान-धर्म करायला लुकू नकोस हा!" असे म्हणून घराब तेथून निघून गेला.

तो मजूर जन्मभर दान-धर्म करीत राहिला आणि मज्ज विणें सोडून देऊन त्याने मोठ्या सुखात आपले आयुष्य घालवले.

त्याच खाणीत एकदा पाहूनही एक आश्चर्यकारक गोष्ट घडली. अन् ती सुडा एका एकदमा मजुराच्या बाबतीत!

एकदा घराबाने त्या मजुराला एकदा पाहून विचारले—"तू एकदाच का काम करतो आहेस, मलाही आपला वाटेकरी बनव ना!"

"हा जमिनीत धातूचे प्रमाण कमी आहे. इथे काम करून एका मापसावंही पोट भरणं कठीण, तिथे तुला वाटेकरी बनवून खाणार काय मातो?" तो मजूर म्हणाला.

"घो तुला एक छान जागा दाखवतो. चक माझ्याबरोबर" असे म्हणून घराब त्या मजुराला एका निराळ्याच कामात घेऊन गेला. तेथे कच्चा धातू अचार होता.

तो कर्मचारी मोठ्या उत्साहाने तेथे कोड लावला. थोड्या वेळाने घराब त्याला जमिनीत आणि खोदलेवर येऊन गेला.

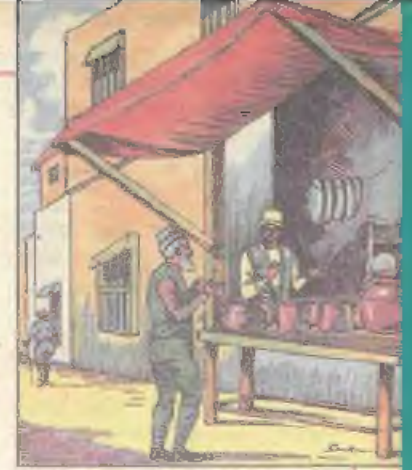
मजूर विचारा घेऊन गेला होता म्हणून त्याने थोडा आराम करायची इच्छा अकट केली. मंतर त्याच्याजवळ जेवढी रोटी विणिल्ली होती ती खाऊन तो झोपला.

ती झोपेतून उठेपर्यंत घराब तेथेच बसला होता, त्याने मजुराला विचारले—"किती वेळ तू झोपला होतास, माहीत आहे तुला?"

"बहुधा दोन तास!" मजूर म्हणाला.

घराब राग्य राहिला आणि दुसऱ्याच पणाने त्याला पहिल्या जागी घेऊन गेला. त्याच्या हातावर थोडे पैसे देऊन घराब त्याला म्हणाला—"तू गावात जाऊन रोटी विकत घेऊन ये."

मजूर जेव्हा जमिनीवर पोचला, तेव्हा तिथे काम करणाऱ्या चार मजूर स्त्रिया त्याला पाहून घाबरल्या अन् जमले काम सोडून तिथून पळून गेल्या. मनांतल्या मनात त्यांना शिबी देऊन तो मजूर गावात फिरला, परंतु गावात तर खूपच बघल गेला होता; शेवटी तो आपले स्वतःचे घर आणि आरली गल्ली ही सापडवू शकला नाही. तो एका दुकानात गेला आणि कागला बरोबर जाणलेले पैसे दुकानदाराला

देऊन त्याने रोटी मागितली. दुकानदार म्हणाला—"अरे, ही नाणी चालणार नाहीत." त्या दुकानाजवळच एक सुनिश्चित अन् बघरक माणूस उभा होता. त्याने ती नाणी तपासून पाहून म्हटले—"ही नाणी तर शंकर नवीपूजीची आहेत!"

जाता मजुराने खोळखले की आपण कमीत कमी शंभर वर्षे तरी झोपलो असलो पाहिजे! तो पुन्हा खाणीत शिरला आणि घराबाला म्हणाला—"मला बसं वाटतंय की मी शंभर वर्षे झोपलो होतो. आता काय होईल माझे?"

"काही हरकत नाही. तू पुन्हा आपल्या गावी परत जा. तू जास्तीत जास्त दान

ववपिछा काही अधिक मक्कीच मळसा सोपळास. पीट लळात ठेवून जरोवर एक वर्षाने पुन्हा मळा भेट. ही दवेच वसेन." असे म्हणून त्या घरावाने मजुराच्या हाती थोडेसे सोने दिले.

यावेळी मात्र तो मजूर खरेळ आपल्या घरी गेला. त्याने आपला विविध अनुभव आपली बायको, मुले व दोस्तंना सांगितला. परंतु कोणीही त्यावर विश्वास ठेवला नाही. एक वर्षाने मजूर पुन्हा खाणीत उतरून त्या घरावाला भेटला.

"या वेळी ही तुला शक्ती खजिना दाखवतो. माझ्याघरावर चला." असे म्हणून तो त्या मजुराला अद्या रस्त्याने घेऊन गेला कि जिथे त्यापूर्वी रस्ताच नव्हता! मोठाच असणाऱ्या मोड्यातून जात जात तो मजुराला खूप दूर घेऊन गेला. शेवटी ते जगा जगवी पोचले की जिथे मगार असा खजिना पडलेला होता!

"ऐक, ही जगा कोण्या एका काळी जमिनीजवळच होती. मजूर जगटी सहजपणे

यातलं धन सोडून घेऊन जाल असत. परंतु अर्थ येतून न करता धन मिळू लागलेलं पाहून माणसं माजली, त्यांना बवं चढला घनाचा! त्यासाठी शिला म्हणून तो सर्व खजिना खोल जमिनीत घुसला. तु जितक उचलू शकतील तितकं धन पाहून उचलून ने आणि आपलं आवृष्य सुसाने घालव." घराब त्याला म्हणाला.

"वी या खजिन्याच्या वावरीत उत्तर लोकांनाही सांगू?" मजुराने घराबकडे परवानगी विचारली.

"सांगायचं असलं तर सांग खुशाल! आणि त्यांना असही सांग की पाहिजे तर फावडी कुदळी आणून ते हा खजिना खोदूनही नेऊ शकतील." घराब म्हणाला.

परंतु अचानक मजुराच्या हाती जी संदति आली ती पाहूनही त्या लोकांचा मजुरावर विश्वास बसला! त्यांना वाटे हे कसे धन्य बाहे? एण खरी गोष्ट अशी की त्यानंतर कोणीही तो खजिना शोधू शकले नाही.

लांब दाढा

पश्चिम अफ्रिकेतील गाबून राष्ट्रावर गाबाच्या ताब्यात १, २/४ इंच लांबीच्या दाढा असतात!

'मसेल' ची चाल

मसेल गाबाची गोपकालन अचोतर गाबा घराबो विचारतो मग (ही असे साधनचतः शंकाच्या अंत असते.) पुढे सारक्याच मग शंकासह आपले शरीर पयार्यात पुढे नेते.

नैसर्गिक आश्चर्य:

तिसरा हात

एवढेच नव्हेत जेव्हाचेंत एवढ्याच्या काही निमित्त बाकीच्या मातळाला तिच्या हातावरचे काम देणारी भाव संभूत असते. जेव्हाच्या टोकाचा नेस नसतात. तिचे फक्त पक्षा असतात. त्या टोकाचे बाकीचे भागांच्या फोडा बाकून पकडून देवते.